

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí

Diplomová práce

Solidární zvýšení a superhrubá mzda z pohledu efektivní sazby daně

Vypracovala: Bc. Lucie Škarydová
Vedoucí práce: Ing. Jarmila Rybová, Ph.D.

České Budějovice 2022

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Lucie ŠKARYDOVÁ
Osobní číslo: E20459
Studijní program: N0488A050006 Finance a účetnictví
Studijní obor:
Téma práce: Solidární zvýšení a superhrubá mzda z pohledu efektivní sazby daně
Zadávací katedra: Katedra účetnictví a financí

Zásady pro vypracování

Cíl: vyhodnotit pomocí efektivní sazby daně institut solidárního zvýšení daně a superhrubé mzdy.

Rámcová osnova:

1. Daň z příjmů fyzických osob v soustavě daní ČR.
2. Solidární zvýšení daně.
3. Superhrubá mzda.
4. Metodika výpočtu a hodnocení efektivní sazby daně v modelových případech aplikace vybraných institutů při výpočtu daně.
5. Modelový příklad použití solidárního zvýšení daně včetně výpočtu efektivní sazby daně.
6. Modelový příklad použití superhrubé mzdy včetně výpočtu efektivní sazby daně.
7. Vyhodnocení modelových příkladů včetně předností a nedostatků, případně návrh jiného řešení.

Rozsah pracovní zprávy: 50 – 60 stran

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

Marková, H. (2020). *Daňové zákony úplná znění k 1. 1. 2020*. Praha: Grada.

Svátková, S. (2020). *Česká daňová soustava*. Praha: Vox.

Vančurová, A., Láčov, L. (2020). *Daňový systém ČR 2020 aneb učebnice daňového práva*. Praha: Wolters Kluwer.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jarmila Rybová, Ph.D.

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: 10. února 2021
Termín odevzdání diplomové práce: 15. dubna 2022

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 10. února 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 14. dubna 2022

.....
Bc. Lucie Škarydová

Poděkování

Tímto bych chtěla velmi poděkovat vedoucí mé diplomové práce, paní Ing. Jarmile Rybové, Ph.D., a to za ochotu, vstřícnost a odborné rady, které mi poskytla při psaní této práce. Dále děkuji mé rodině za podporu i trpělivost během celého studia.

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Postavení České republiky v Evropské unii z hlediska daně z příjmů fyzických osob	5
2.1	Harmonizace daně z příjmů fyzických osob	5
2.2	Sazba osobní důchodové daně.....	5
2.3	Implicitní sazba daně.....	7
2.3.1	Implicitní sazba na práci	7
2.3.2	Implicitní sazba na kapitál	8
2.4	Roční daň z příjmů fyzických osob	9
3	Daň z příjmů fyzických osob v soustavě daní České republiky	10
3.1	Poplatník daně	11
3.2	Předmět daně	11
3.2.1	Vynětí z předmětu daně	12
3.2.2	Osvobození od daně	12
3.3	Základ daně	12
3.4	Dílčí základy daně	13
3.4.1	Příjmy ze závislé činnosti.....	13
3.4.2	Příjmy ze samostatné činnosti.....	14
3.4.3	Příjmy z kapitálového majetku.....	16
3.4.4	Příjmy z nájmu	16
3.4.5	Ostatní příjmy.....	16
3.5	Odpočty od základu daně	17
3.6	Slevy na dani	18
3.6.1	Slevy na dani pro rok 2020	18
3.6.2	Slevy na dani pro rok 2021	19
4	Sazba daně a solidární zvýšení u daně z příjmů fyzických osob	20
4.1	Sazba daně a solidární zvýšení daně v roce 2020.....	20
4.2	Sazba daně a zrušení solidárního zvýšení daně v roce 2021	21
4.3	Průměrná a efektivní sazba daně	21
5	Výběr daně z příjmů fyzických osob	23
5.1	Zálohy na daň	23

5.1.1	Zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti	24
5.2	Daňové přiznání.....	24
6	Metodika	26
6.1	Charakteristika jednotlivých poplatníků a situací	26
6.2	Výpočet daně z příjmů fyzických osob za rok 2020	26
6.3	Výpočet daně z příjmů fyzických osob za rok 2021	28
6.4	Výpočet daně z příjmů fyzických osob za rok 2022	31
6.5	Efektivní sazba daně.....	31
7	Výše částky daně u jednotlivých poplatníků za rok 2020.....	32
7.1	Poplatník A.....	33
7.1.1	Situace č. 1	33
7.1.2	Situace č. 2	34
7.2	Poplatník B	35
7.2.1	Situace č. 1	35
7.2.2	Situace č. 2	36
7.3	Poplatník C	37
7.3.1	Situace č. 1	37
7.3.2	Situace č. 2	38
8	Výše částky daně u jednotlivých poplatníků za rok 2021.....	39
8.1	Poplatník A.....	40
8.1.1	Situace č. 1	40
8.1.2	Situace č. 2	41
8.2	Poplatník B.....	42
8.2.1	Situace č. 1	42
8.2.2	Situace č. 2	43
8.3	Poplatník C	44
8.3.1	Situace č. 1	44
8.3.2	Situace č. 2	45
9	Výše částky daně u jednotlivých poplatníků za rok 2022.....	46
9.1	Poplatník A.....	46
9.1.1	Situace č. 1	46
9.1.2	Situace č. 2	47
9.2	Poplatník B	48

9.2.1	Situace č. 1	48
9.2.2	Situace č. 2	49
9.3	Poplatník C	50
9.3.1	Situace č. 1	50
9.3.2	Situace č. 2	51
10	Vyhodnocení jednotlivých situací dle efektivní sazby daně.....	52
10.1	Vyhodnocení situace č. 1.....	52
10.2	Vyhodnocení situace č. 2.....	53
10.3	Zhodnocení superhrubé mzdy	55
10.4	Zhodnocení solidárního zvýšení daně	55
11	Závěr	58
12	Summary and keywords.....	61
13	Přehled použité literatury	62
	Seznam zkratk	65
	Seznam tabulek, grafů a schémat	66
	Seznam příloh.....	68
	Přílohy	69

1 Úvod

Diplomová práce se věnuje dani z příjmů fyzických osob, a to konkrétně složce solidárního zvýšení daně a konceptu superhrubé mzdy. Solidární daň, jež se týká poplatníků mající vysoké příjmy, byla v České republice zavedena v roce 2013. Superhrubá mzda byla oproti solidárnímu zvýšení daně zavedena o něco dříve, tedy už v roce 2008. Tyto dva instituty byly v poslední době velmi probíranými a diskutovanými tématy, až nakonec od roku 2021 došlo k jejich zrušení a zároveň k navrácení progresivnímu zdaňování fyzických osob. Z tohoto důvodu je z hlediska daně z příjmů fyzických osob kalendářní rok 2021 považován za rok největších daňových změn.

Cílem diplomové práce je vyhodnotit institut solidárního zvýšení daně i institut superhrubé mzdy pomocí efektivní sazby, a to na základě modelových situací týkajících se zkoumané problematiky v období 2020-2022.

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části je nejdříve uvedena kapitola zabývající se postavením České republiky v Evropské unii z hlediska daně z příjmů fyzických osob. V této kapitole jsou mimo jiné zobrazeny nejvyšší sazby osobní důchodové daně v jednotlivých státech EU včetně implicitních sazeb daně. Pro zajímavost je v jednotlivých zemích také vypočtena roční částka daně z příjmů fyzických osob dopadající na jednu osobu. Další rozsáhlá kapitola popisuje daň z příjmů fyzických osob, kde jsou vysvětleny jednotlivé konstrukční prvky této daně včetně konceptu superhrubé mzdy. Dále je uvedena samostatná kapitola věnující se sazbě daně a solidárnímu zvýšení daně včetně jeho zrušení. Zároveň je zmíněna průměrná i efektivní sazba daně, pomocí níž lze určit skutečné daňové zatížení poplatníka. Poslední kapitola se zabývá zálohami na dani a daňovým přiznáním k dani z příjmů fyzických osob.

Praktická část diplomové práce se zaměřuje na zdaňovací období 2020-2022. V každém období jsou zvoleni tři daňoví poplatníci (poplatník A – zaměstnanec, poplatník B – podnikatel, poplatník C – pronajímatel nemovitosti), přičemž u každého z nich jsou zobrazeny dvě modelové situace. V první situaci poplatník dosahuje příjmy ve výši roční minimální mzdy daného roku, naopak v situaci druhé dosahuje příjmy vysoké. U jednotlivých poplatníků je v každé situaci vypočtena roční částka daně po slevě, při jejímž výpočtu je uvažována pouze základní sleva na poplatníka. Na základě výše efektivní sazby daně jsou jednotlivé situace v závěru praktické části vyhodnoceny. Následně je uvedeno zhodnocení superhrubé mzdy a solidárního zvýšení daně.

2 Postavení České republiky v Evropské unii z hlediska daně z příjmů fyzických osob

Daně jsou v ekonomice důležité, neboť zajišťují příjmy do veřejných rozpočtů a umožňují provádět zamýšlenou fiskální politiku. Každý stát bude vždy potřebovat finanční prostředky, aby mohl správně fungovat (Široký, 2016).

2.1 Harmonizace daně z příjmů fyzických osob

Evropská unie se již od svého počátku snažila vytvořit jednotný vnitřní trh, který by odstraňoval bariéry obchodu, jimiž byly zejména odlišné systémy zdanění a odlišné daňové sazby. Důležitým nástrojem daňové politiky v oblasti přímého zdanění, ale i v oblasti nepřímého zdanění, se stala tedy harmonizace (Nerudová, 2017). Daňovou harmonizaci lze chápat jako přizpůsobení a sladění národních daňových systémů i jednotlivých daní na základě dodržování společných pravidel všech zúčastněných zemí (Široký, 2018). Dle Kubátové (2009) se harmonizace daní může týkat daňového základu, daňové sazby či administrativy daně. Ovšem harmonizace daní nemusí znamenat zcela identické daně, jejich vymezení a sazby. Hlavní je pouze sladění či přiblížení daní, a to z určitých politických důvodů. Mezi konkrétní nástroje harmonizace daní v Evropské unii lze zařadit nařízení a směrnice.

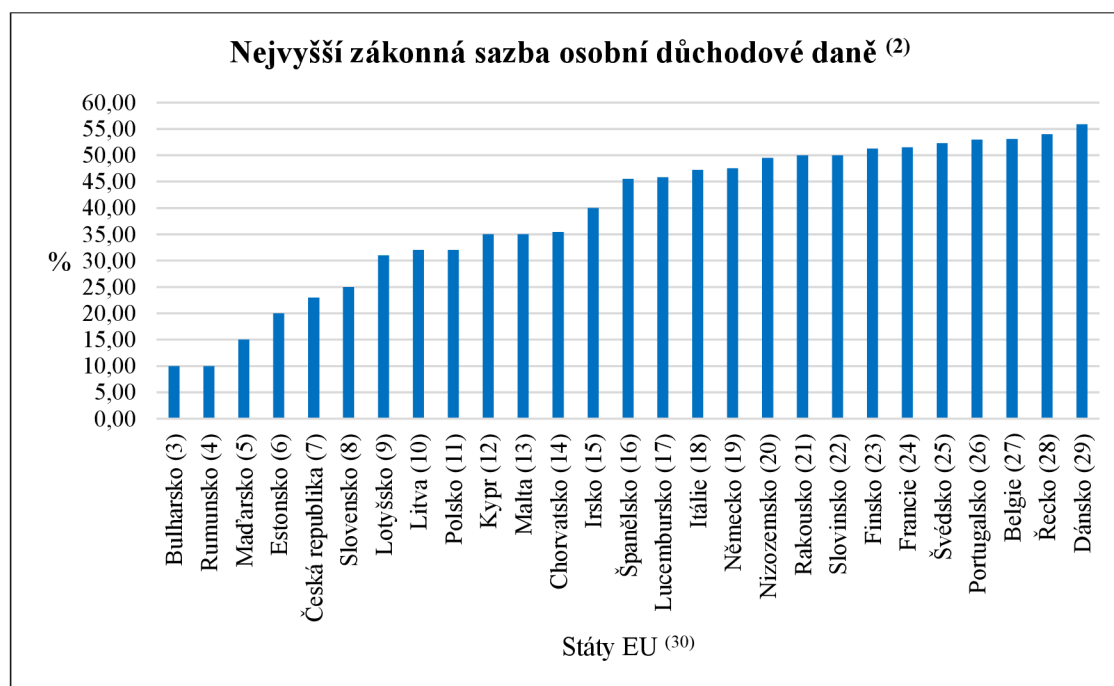
I když se v Evropské unii prvotně počítalo s harmonizací přímých i nepřímých daní, je nutno uvést, že harmonizace přímých daní téměř neprobíhá. Kvůli tomu, že několik pokusů o harmonizování důchodové daně bylo neúspěšných, tak se na harmonizaci přímých daní víceméně rezignovalo. Důvodem však je to, že členské státy se nechtějí ve prospěch společného trhu vzdát svých zvyků, protože pokládají zásahy do sazeb osobních důchodových daní za vměšování se do jejich vlastních záležitostí (Kubátová, 2009). Není již usilováno o harmonizaci daňových sazeb, ale pouze o sjednocení daňových základů, tzn. cílem Evropské komise je strukturální harmonizace. V případě, kdy existují jednotné daňové základy, tak neexistuje rozdíl mezi nominální a efektivní sazbou daně (Nerudová, 2017).

2.2 Sazba osobní důchodové daně

Vzhledem k tomu, že harmonizace přímých daní v Evropské unii není tak silná, sazba osobní důchodové daně je v jednotlivých členských státech EU rozdílná. Nejenom, že se

liší zdanění osobní důchodovou daní, sazba osobní důchodové daně, ale také se v jednotlivých zemích liší počet těchto sazeb – řada zemí má tuto sazbu pouze jednu, některé země mají daňových sazeb více (Široký, 2018).

Graf 1: Nejvyšší zákonná sazba osobní důchodové daně v jednotlivých státech Evropské unie v roce 2021 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Top statutory personal income tax rate in individual states of the European Union in 2021;

⁽²⁾ Top statutory personal income tax rate; ⁽³⁾ Bulgaria; ⁽⁴⁾ Romania; ⁽⁵⁾ Hungary; ⁽⁶⁾ Estonia; ⁽⁷⁾ Czech Republic; ⁽⁸⁾ Slovakia; ⁽⁹⁾ Latvia; ⁽¹⁰⁾ Lithuania; ⁽¹¹⁾ Poland; ⁽¹²⁾ Cyprus; ⁽¹³⁾ Malta; ⁽¹⁴⁾ Croatia; ⁽¹⁵⁾ Ireland; ⁽¹⁶⁾ Spain; ⁽¹⁷⁾ Luxembourg; ⁽¹⁸⁾ Italy; ⁽¹⁹⁾ Germany; ⁽²⁰⁾ Netherland; ⁽²¹⁾ Austria; ⁽²²⁾ Slovenia; ⁽²³⁾ Finland; ⁽²⁴⁾ France; ⁽²⁵⁾ Sweden; ⁽²⁶⁾ Portugal; ⁽²⁷⁾ Belgium; ⁽²⁸⁾ Greece; ⁽²⁹⁾ Denmark; ⁽³⁰⁾ States of EU

Zdroj: Evropská komise (2021), vlastní zpracování

Ve výše uvedeném grafu lze vidět, že zákonné sazby osobní důchodové daně jsou v jednotlivých státech Evropské unie odlišné. Jak již bylo zmíněno, některé země mají těchto sazeb více, a to podle výše zdanitelných příjmů. Je tedy důležité podotknout, že graf zobrazuje nejvyšší zákonnou sazbu osobní důchodové daně (včetně přírážek), která je v dané zemi platná pro rok 2021. Nejvyšší zákonná sazba osobní důchodové daně včetně přírážky je v Dánsku (55,90 %) a naopak nejnižší sazba je v Bulharsku a Rumunsku (10,00 %). Česká republika je pátou zemí s nejnižší daňovou sazbou osobní důchodové daně, a to nyní ve výši 23,00 %. Je tedy zřejmé, že nejvyšší zákonné sazby osobní důchodové daně mají spíše severské i západní státy Evropy.

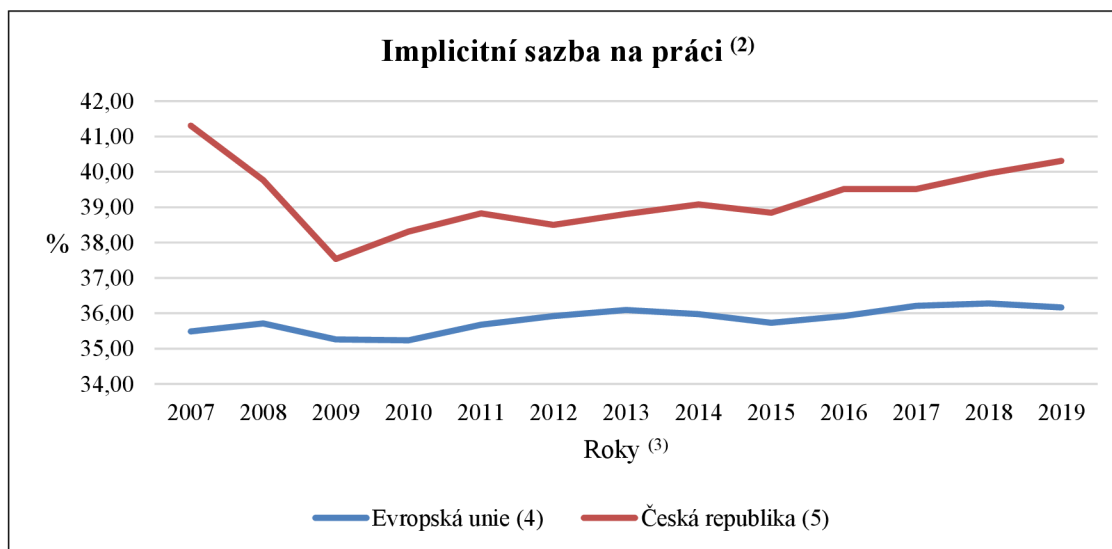
2.3 Implicitní sazba daně

Zákonné daňové sazby neodráží skutečnou úroveň zdanění, a proto se pro zobrazení skutečné daňové zátěže používají implicitní daňové sazby (Evropská komise, 2021). Tyto sazby stanovují dopad daní na jednotlivé ekonomické aktivity dle jejich funkce. Implicitní daňová sazba vyjadřuje průměrné efektivní daňové zatížení jednotlivých druhů příjmů a aktivit. Lze tedy stanovit implicitní daňovou sazbu na práci, kapitál a spotřebu (Ondrová, 2007).

2.3.1 Implicitní sazba na práci

Implicitní sazba na práci se vypočítá jako podíl celkových daní z pracovních příjmů a všech příspěvků na sociální pojištění ke mzdovým nákladům zaměstnavatele (Široký, 2018). Za rok 2019 má ze všech států Evropské unie nejvyšší implicitní sazbu na práci Itálie (43,80 %), nejnižší má Malta (24,60 %). Česká republika v roce 2019 má tuto sazbu ve výši 40,31 % a je tedy čtvrtou zemí s nejvyšší implicitní sazbou na práci (Evropská komise, 2021). V následujícím grafu lze vidět vývoj implicitní sazby na práci v ČR a EU od roku 2007 až do roku 2019.

Graf 2: Vývoj implicitní sazby na práci v České republice a Evropské unii od roku 2007 do 2019⁽¹⁾

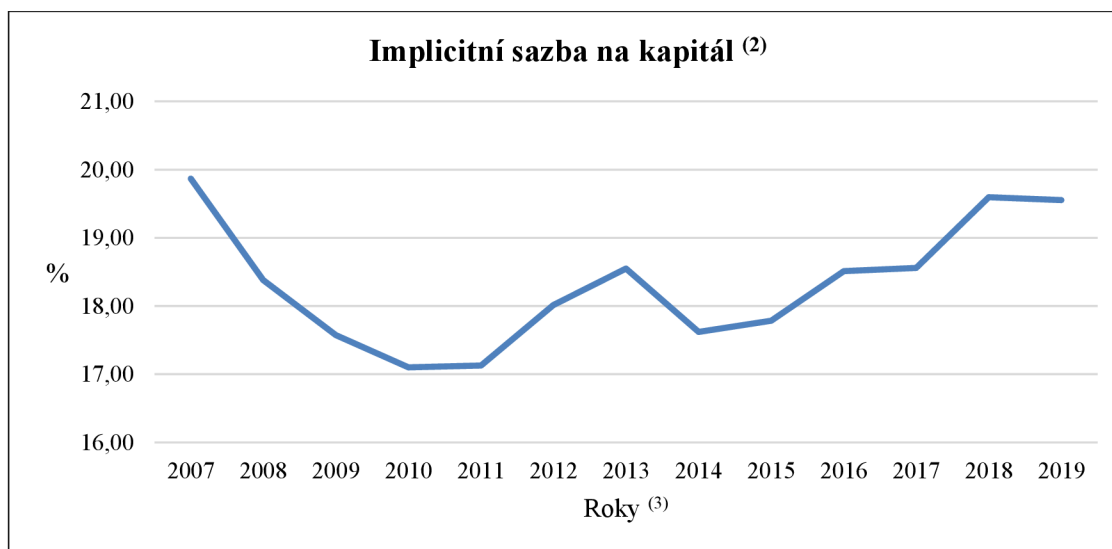

⁽¹⁾ Development of the implicit tax rate on labour in the Czech Republic and the European Union from 2007 to 2019; ⁽²⁾ Implicit tax rate on labour; ⁽³⁾ Years; ⁽⁴⁾ European Union; ⁽⁵⁾ Czech Republic
Zdroj: Evropská komise (2021), vlastní zpracování

2.3.2 Implicitní sazba na kapitál

Implicitní sazba na kapitál se počítá jako poměr inkasa daní z výnosů úspor a investic domácností i firem k objemu celosvětových výnosů z kapitálu i podnikání tuzemských rezidentů, které podléhá domácímu zdanění (Ondrová, 2007). Za rok 2019 pro Bulharsko, Lucembursko a Maltu nemá Evropská komise data, tudíž z ostatních států Evropské unie má za tento rok nejvyšší implicitní sazbu na kapitál Francie (54,16 %), nejnižší má Kypr (9,71 %). Česká republika v roce 2019 má tuto sazbu ve výši 19,55 % a je tedy až šestnáctou zemí s nejvyšší implicitní sazbou na kapitál (Evropská komise, 2021). V následujícím grafu lze vidět vývoj implicitní sazby na kapitál v České republice od roku 2007 do roku 2019. Vývoj této sazby v Evropské unii zde není zaznamenán, a to z důvodu neposkytnutých dat od všech zemí.

Graf 3: Vývoj implicitní sazby na kapitál v České republice od roku 2007 do 2019 ⁽¹⁾

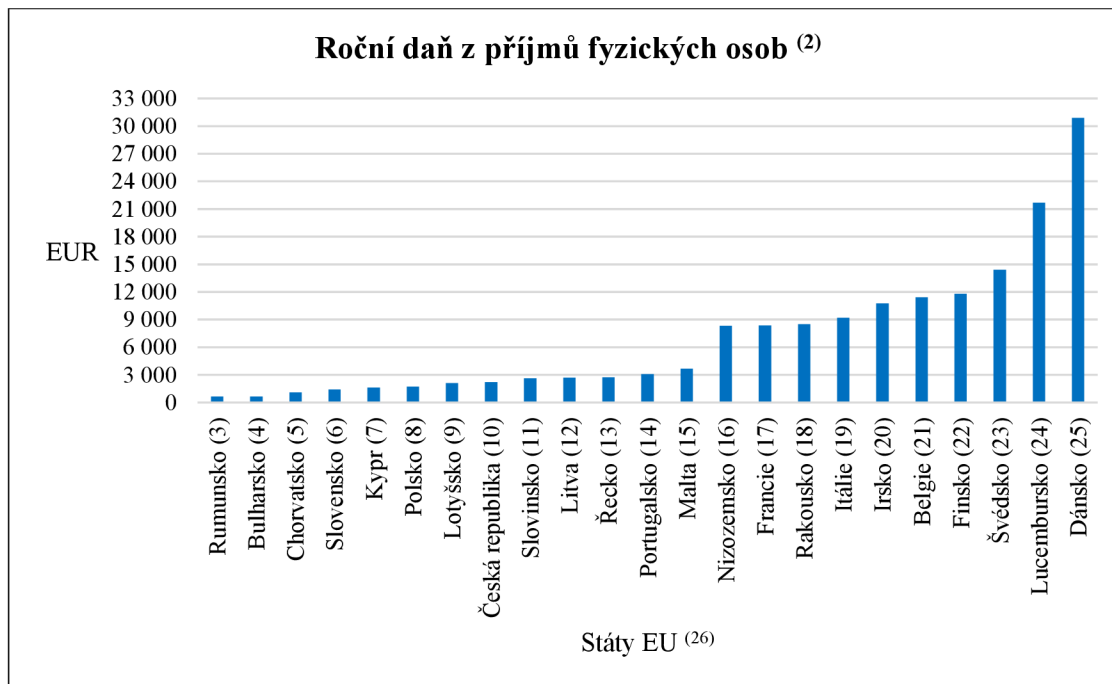
⁽¹⁾ Development of the implicit tax rate on capital in the Czech Republic from 2007 to 2019;

⁽²⁾ Implicit tax rate on capital; ⁽³⁾ Years

Zdroj: Evropská komise (2021), vlastní zpracování

2.4 Roční daň z příjmů fyzických osob

Graf 4: Roční daň z příjmů fyzických osob na jednu osobu v jednotlivých státech Evropské unie za rok 2020 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Annual personal income tax per person in individual states of the European Union for 2020;

⁽²⁾ Annual personal income tax; ⁽³⁾ Romania; ⁽⁴⁾ Bulgaria; ⁽⁵⁾ Croatia; ⁽⁶⁾ Slovakia; ⁽⁷⁾ Cyprus;

⁽⁸⁾ Poland; ⁽⁹⁾ Latvia; ⁽¹⁰⁾ Czech Republic; ⁽¹¹⁾ Slovenia; ⁽¹²⁾ Lithuania; ⁽¹³⁾ Greece; ⁽¹⁴⁾ Portugal;

⁽¹⁵⁾ Malta; ⁽¹⁶⁾ Netherland; ⁽¹⁷⁾ France; ⁽¹⁸⁾ Austria; ⁽¹⁹⁾ Italy; ⁽²⁰⁾ Ireland; ⁽²¹⁾ Belgium; ⁽²²⁾ Finland;

⁽²³⁾ Sweden; ⁽²⁴⁾ Luxembourg; ⁽²⁵⁾ Denmark; ⁽²⁶⁾ States of EU

Zdroj: Eurostat (2021), vlastní zpracování

Ve výše uvedeném grafu lze vidět 23 států Evropské unie, u nichž byla vypočtena roční daň z příjmů fyzických osob na jednu osobu za rok 2020. Od Estonska, Maďarska, Německa a Španělska nemá Eurostat data, tudíž zde tyto země nejsou zaznamenány. Z grafu vyplývá, že nejvyšší roční daň z příjmů fyzických osob na jednu osobu má Dánsko (30.890,81 EUR). Naopak nejnižší roční daň z příjmů fyzických osob na jednu osobu má Rumunsko (639,93 EUR). Česká republika je osmým státem s nejnižší roční daní z příjmů fyzických osob na jednu osobu, a to ve výši 2.219,01 EUR.

3 Daň z příjmů fyzických osob v soustavě daní České republiky

Daňovou soustavu lze chápat jako soubor daní vybíraných na území určitého státu. Daňovou soustavu v České republice rozdělujeme na daně z příjmů, daně majetkové, daně ze spotřeby a sociální pojištění (Svátková, 2019).

Každý autor definuje daň různě, a proto existuje velké množství definic daně. Dle Kubátové (2018) je daň definována jako platba, která je povinná, zákonem určená a plyne do veřejného rozpočtu České republiky. Zároveň je to platba neúčelová, nenávratná i neekvivalentní. Veřejným rozpočtem je mimo jiné myšlen i státní rozpočet, jehož významným příjmem jsou příjmy daňové. V následující tabulce lze vidět, jak velký příjem do státního rozpočtu České republiky v roce 2020 přináší jednotlivé položky příjmů.

Tabulka 1: Příjem státního rozpočtu České republiky v mld. Kč za rok 2020 ⁽¹⁾

Příjem státního rozpočtu ⁽²⁾	Příjem v mld. Kč ⁽³⁾
Příjmy celkem ⁽⁴⁾	1.475,48
Daňové příjmy celkem ⁽⁵⁾	1.257,93
Daňové příjmy (bez pojistného na sociální zabezpečení) ⁽⁶⁾	717,50
Daň z přidané hodnoty ⁽⁷⁾	287,86
Spotřební daň ⁽⁸⁾	154,77
Daň z příjmů fyzických osob ⁽⁹⁾	154,08
Daň z příjmů právnických osob ⁽¹⁰⁾	108,37
Ostatní daně ⁽¹¹⁾	12,42
Pojistné na sociální zabezpečení ⁽¹²⁾	540,43
Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery ⁽¹³⁾	217,55

⁽¹⁾ Revenue of the state budget of the Czech Republic in billions of CZK for 2020; ⁽²⁾ State budget revenue; ⁽³⁾ Revenue in billions of CZK; ⁽⁴⁾ Total revenues; ⁽⁵⁾ Total tax revenues; ⁽⁶⁾ Tax revenues (excluding social security contributions); ⁽⁷⁾ Value added tax; ⁽⁸⁾ Excise duties; ⁽⁹⁾ Personal income tax; ⁽¹⁰⁾ Corporate income tax; ⁽¹¹⁾ Other taxes; ⁽¹²⁾ Social security contributions; ⁽¹³⁾ Non-tax and capital revenues and transfers received

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky (2021), vlastní zpracování

Nejvyšší příjem státního rozpočtu ČR zajišťují daňové příjmy. Největší část tvoří pojistné na sociální zabezpečení, poté následuje daň z přidané hodnoty. Daň z příjmů

fyzických osob je z uvedených daňových příjmů (včetně pojistného na sociální zabezpečení) na čtvrtém místě a přináší do státního rozpočtu ČR v roce 2020 příjem ve výši 154,08 mld. Kč.

Daň z příjmů fyzických osob tvoří nezbytnou součást daňového systému, přičemž ji lze považovat za nejsložitěji konstruovanou daň, a to z toho důvodu, že má také zohlednit sociální postavení poplatníků, což umožní redistribuci vytvořeného důchodu od osob s vyššími příjmy k osobám s nižšími příjmy. Daň z příjmů fyzických osob je univerzální daní, podléhají jí všechny zdanitelné příjmy jednotlivce. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok a úpravu této daně nalezneme v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020).

3.1 Poplatník daně

Poplatník daně (i plátce daně) patří mezi daňové subjekty. Daňový subjekt je osoba, která je povinna strpět, odvádět či platit daň. Poplatníkem je ten, jehož předmět, nejčastěji příjem nebo majetek, je podroben dani (Vančurová et al., 2020). Za poplatníky daně z příjmů fyzických osob považujeme všechny fyzické osoby, jež mohou být daňovými rezidenty či daňovými nerezidenty. Daňovým rezidentem ČR je osoba, která má na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržuje, tedy pobývá na tomto území souvisle či v několika obdobích alespoň 183 dní v jednom kalendářním roce. Daňová povinnost daňových rezidentů ČR se vztahuje na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR a na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Daňovým nerezidentem je osoba, která není daňovým rezidentem ČR či to o ní stanoví mezinárodní smlouva. Daňová povinnost daňových nerezidentů v ČR se vztahuje pouze na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR (Pelc & Pelech, 2020).

U daně z příjmů fyzických osob existuje také pojem plátce daně (daňový subjekt, který odvádí daň do veřejného rozpočtu). Je to osoba odvádějící srážkovou daň nebo zálohy na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (Vančurová et al., 2020).

3.2 Předmět daně

Předmětem daně z příjmů fyzických osob je příjem peněžní a nepeněžní, jenž může být dosažen směnnou. U daně z příjmů fyzických osob může být předmětem daně pět druhů příjmů, a to:

- příjmy ze závislé činnosti (§ 6),

- příjmy ze samostatné činnosti (§ 7),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
- příjmy z nájmu (§ 9),
- ostatní příjmy (§10) (Marková, 2021).

3.2.1 Vynětí z předmětu daně

V zákoně o daních z příjmů jsou rovněž uvedené i příjmy, které nejsou předmětem daně z příjmů fyzických osob. Jedná se zejména o přijaté úvěrové finanční nástroje. Dále to mohou být příjmy vymezené zvlášť pro některý druh příjmů, jež tvoří dílčí základ daně, např. cestovní náhrady splňující zákonný limit u příjmů ze závislé činnosti (Vančurová et al., 2020).

3.2.2 Osvobození od daně

Některé příjmy, které jsou předmětem daně, jsou od daně osvobozeny, tzn. nejsou součástí základu daně. Výčet těchto osvobozených příjmů je velmi rozsáhlý. Mezi nejdůležitější osvobozené příjmy (mající ještě řadu výjimek a podmínek) patří:

- bezúplatné příjmy,
- příjmy z prodeje majetku,
- náhrady škody a pojistná plnění,
- příjmy sociálního charakteru,
- příjmy z veřejných zdrojů apod. (Vančurová, 2017).

3.3 Základ daně

Základem daně rozumíme předmět daně, který je vyjádřen v měrných jednotkách (ve fyzikálních jednotkách či v hodnotovém vyjádření) a je upraven dle zákonných pravidel (Vančurová et al., 2020). Základem daně u daně z příjmů fyzických osob je částka, o kterou příjmy poplatníka za dané zdaňovací období přesahují výdaje, jež byly prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění i udržení těchto příjmů. Jestliže má poplatník v daném zdaňovacím období souběžně dva či více druhů příjmů uvedených v § 6 až § 10 zákona o daních z příjmů, tak jeho základem daně je součet všech dílčích základů daně, které byly zjištěné dle jednotlivých druhů příjmů (Klimešová, 2018).

Co se týče jednotlivých příjmů vstupujících do základu daně z příjmů fyzických osob, tak zjednodušeně lze uvést, že od veškerých příjmů poplatníka nejdříve odečteme příjmy

vyňaté ze zdanění (tedy příjmy, které nejsou předmětem daně), tím dostaneme příjmy podléhající dani, od nichž odečteme příjmy osvobozené a dostaneme příjmy zahrnované do (běžného) základu daně či příjmy tvořící samostatné základy daně (Vančurová et al., 2020).

3.4 Dílčí základy daně

Celkový základ daně u daně z příjmů fyzických osob se skládá z pěti dílčích základů daně (Svátková, 2020).

3.4.1 Příjmy ze závislé činnosti

Zákon o daních z příjmů charakterizuje příjmy ze závislé činnosti jako: „*Plnění v podobě příjmu ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce. Dále je to plnění v podobě funkčního požitku*“ (Pelc & Pelech, 2020). Za příjmy ze závislé činnosti rovněž považujeme:

- příjmy za práci členů družstva, společníků s ručením omezeným či komanditistů komanditní společnosti,
- odměny členů orgánů právnických osob a odměny likvidátorů,
- příjmy související se současným, budoucím či dřívějším výkonem činnosti, z níž náleží tyto příjmy bez ohledu na to, zda příjmy plynou od plátce, u něhož poplatník vykonává závislou činnost či od plátce, u něhož daný poplatník tuto činnost nevykonává (Marková, 2021).

Jak již bylo výše zmíněno, v zákoně o daních z příjmů jsou vymezené i příjmy ze závislé činnosti, které nejsou předmětem daně či jsou od daně osvobozené. Příjmy ze závislé činnosti, jež nejsou předmětem daně, jsou například náhrady cestovních výdajů související s výkonem závislé činnosti do výše zákonných limitů pro zaměstnance odměňované platem, a to i hodnota bezplatného stravování, která je poskytována zaměstnavatelem na pracovních cestách. Příjmy osvobozené od daně jsou například nepeněžní plnění vynaložená zaměstnavatelem na odborný rozvoj zaměstnanců vztahující se k předmětu činnosti zaměstnavatele apod. (Šubrt et al., 2021).

V České republice je dáno, že příjem ze závislé činnosti nelze snižovat o související výdaje, např. o výdaje na cestu do zaměstnání, výdaje na sražené sociální pojistné apod. (Vančurová et al., 2020).

V roce 2020 u příjmů ze závislé činnosti jsou základem daně příjmy ze závislé činnosti (výjimku tvoří příjmy zdaněné srážkovou daní nebo příjmy plynoucí ze zdrojů ze zahraničí do samostatného základu daně) zvýšené o částku, která odpovídá pojistnému na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistnému na veřejné zdravotní pojištění, které dle zvláštních právních předpisů¹ musí platit zaměstnavatel (Pelc & Pelech, 2020). V roce 2020 je toto pojistné ve výši 33,80 % z hrubé mzdy za každý kalendářní měsíc. Takto uvedený koncept se označuje jako zdanění superhrubé mzdy (Vančurová et al., 2020).

Superhrubá mzda je hrubá mzda zaměstnance zvýšená o zákonné pojistné, které musí platit zaměstnavatel sám za sebe z hrubé mzdy zaměstnance (Rylová, Tunkrová, Šulc & Krůček, 2008). Superhrubou mzdu lze označit za tzv. český vynález, protože s její přesnou podobou zavedenou v České republice se v jiných zemích světa nelze setkat. Superhrubá mzda v České republice byla zavedena v roce 2008, a to vládou Mirka Topolánka. V roce 2011 schválil kabinet Petra Nečase její zrušení, ale účinnost tohoto stanoveného rozhodnutí byla odložena do roku 2015. V roce 2015, kdy byl premiérem Bohuslav Sobotka, však vláda superhrubou mzdu nezrušila (Československá obchodní banka, a. s., 2020). Superhrubá mzda je v České republice zrušena od roku 2021 a toto rozhodnutí je označováno za největší daňovou změnu od roku 2008 (Běhounek, 2021).

V roce 2021 dochází ke změně stanovení základu daně u příjmů ze závislé činnosti. Základem daně jsou pouze všechny zúčtované či vyplacené zdanitelné příjmy ze závislé činnosti, výjimku tvoří příjmy zdaněné srážkovou daní nebo příjmy plynoucí ze zdrojů ze zahraničí do samostatného základu daně (Šubrt et al., 2021).

3.4.2 Příjmy ze samostatné činnosti

Dle § 7 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, lze za příjem ze samostatné činnosti považovat:

- příjem ze zemědělské výroby, lesního i vodního hospodářství,
- příjem ze živnostenského podnikání,

¹ Zákon České národní rady č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon České národní rady č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

- příjem z jiného podnikání, k němuž je potřeba podnikatelské oprávnění,
- podíl společníka ve veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku,
- příjem z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv (včetně všech práv, která jsou příbuzná právu autorskému),
- příjem z nájmu majetku zahrnutého do obchodního majetku nebo také příjem z výkonu nezávislého povolání.

Základem daně u příjmů ze samostatné činnosti jsou příjmy ze samostatné činnosti, které jsou sniženy o výdaje nutné k dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů. U těchto příjmů může být dílčí základ daně také záporný (Vančurová et al., 2020). Poplatník u příjmů ze samostatné činnosti má více možností, jak uplatnit výdaje. Jednou z možností je, že bude uplatňovat výdaje v prokazatelně vynaložené výši a další možností je uplatňovat výdaje procentem z příjmů. Od roku 2021 může být daň poplatníka také stanovena jako tzv. paušální daň (Marková, 2021).

Jestliže poplatník neuplatní výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění či udržení příjmů, tak lze uplatnit výdaje procentem z příjmů, a to ve výši:

- 80 % z příjmů plynoucích ze zemědělské výroby, lesního i vodního hospodářství a také z příjmů z řemeslného živnostenského podnikání (avšak maximálně lze uplatnit výdaje do výše 1.600.000 Kč),
- 60 % z příjmů z živnostenského podnikání (maximálně lze uplatnit výdaje do výše 1.200.000 Kč),
- 30 % z příjmů z nájmu majetku zahrnutého v obchodním majetku (maximálně lze uplatnit výdaje do výše 600.000 Kč),
- 40 % z jiných příjmů ze samostatné činnosti (maximálně lze uplatnit výdaje do výše 800.000 Kč) (Pelc & Pelech, 2020).

Daň poplatníka může být stanovena také jako tzv. paušální daň. Paušální daň je součet záloh na dani, které měl daný poplatník za zdaňovací období v paušálním režimu zaplatit (pro rok 2021 je to 5.469 Kč za měsíc). Paušální daň se může týkat poplatníka, který ve zdaňovacím období má pouze:

- příjmy ze samostatné činnosti nepřesahující 1.000.000 Kč,
- příjmy od daně osvobozené,

- příjmy, které nejsou předmětem daně,
- příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou dle zvláštní sazby daně,
- příjmy z kapitálového majetku, příjmy z nájmu a ostatní příjmy, pokud však celková hodnota těchto příjmů nepřesáhne 15.000 Kč (Marková, 2021).

Zároveň při uplatnění paušální daně daňový poplatník nesmí být plátcem DPH a nesmí být společníkem veřejné obchodní společnosti či komplementářem komanditní společnosti (Marková, 2021).

3.4.3 Příjmy z kapitálového majetku

Za příjmy z kapitálového majetku lze považovat pouze příjmy z držby finančního majetku, tzn. běžné příjmy. Velká část těchto příjmů utváří samostatné základy daně a jsou zdaněné srážkovou daní u zdroje. Samostatné základy daně u fyzických osob tvoří podíly na zisku kapitálových korporací, podíly na zisku tichého společníka, úroky z vkladů na účtech (ty, které dle bank nejsou určené k podnikání), úroky z jednorázového vkladu, úroky či jiné výnosy z vkladních listů, úrokové výnosy z dluhopisů apod. Dílčí základy daně tvoří například úroky z vkladů na účtech (ty, které dle bank jsou určené pro podnikání), úrokové výnosy ze směnek, úroky či jiné výnosy z poskytnutých úvěrů i zápůjček, tzn. přijaté úroky. U příjmů z kapitálového majetku nelze uplatnit výdaje (Vančurová et al., 2020).

3.4.4 Příjmy z nájmu

Příjmy z nájmu zahrnují příjmy z nájmu nemovitých věcí či bytů a také příjmy z nájmu movitých věcí, u nichž je důležité určit, zda se jedná o pravidelný nebo příležitostný příjem. Tento příležitostný příjem by patřil do § 10 zákona o daních z příjmů (Pelc & Pelech, 2020).

Základ daně u příjmů z nájmu tvoří příjmy z nájmu, jež jsou snižené o výdaje vynaložené na dosažení, zajištění i udržení těchto příjmů. Pokud však poplatník daně neuplatní prokazatelně vynaložené výdaje, lze uplatnit výdaje procentem z příjmů ve výši 30 % – maximálně lze uplatnit výdaje do částky 600.000 Kč. Dílčí základ daně u příjmů z nájmu může být záporný (Marková, 2021).

3.4.5 Ostatní příjmy

Dle § 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, lze za ostatní příjmy považovat příjmy, které nepatří do předchozích uvedených dílčích základů daně. Jedná se například

o příjmy plynoucí z příležitostných činností, z příležitostného nájmu movitých věcí, příjmy z úplatného převodu nemovitých věcí, cenných papírů apod.

Základ daně u ostatních příjmů je tvořen ostatními příjmy, jež jsou sníženy o výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění či udržení těchto příjmů. Výdaje procentem z příjmů lze uplatnit pouze u zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, a to ve výši 80 % z těchto příjmů (maximálně však do výše 1.600.000 Kč). Od daně z příjmů fyzických osob jsou osvobozeny všechny příležitostné příjmy, které u poplatníka daně ve zdaňovacím období nepřesahují v úhrnu částku 30.000 Kč. Dále to jsou například výhry z loterie a tomboly, jestliže výhra nepřesahuje 1.000.000 Kč apod. (Pelc & Pelech, 2020).

3.5 Odpočty od základu daně

Základ daně z příjmů fyzických osob se snižuje o odpočty. Do roku 2005 existovaly odpočty standardní a nestandardní, avšak od roku 2006 byly standardní odpočty nahrazené možnými slevami na dani (Vančurová et al., 2020). Pro odpočty platí, že se odečítají od základu daně každý zvlášť nezávisle na ostatních, tedy není stanoveno jejich pořadí. Nestandardní odpočty jsou definované jako prokazatelně vynaložené výdaje, které je možné na základě vymezených podmínek odečíst od základu daně. Počet nestandardních odpočtů se za poslední roky výrazně zvýšil (Vančurová, 2017).

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v této souvislosti hovoří o nezdanitelné části základu daně (§ 15) a o položkách odčitatelných od základu daně (§ 23), u nichž jsou zákonem stanovené podmínky odpočtu. U daně z příjmů fyzických osob lze využít následující odpočty:

- **bezúplatné plnění (dary) na veřejně prospěšné účely** (§ 15) – celková hodnota bezúplatných plnění musí za zdaňovací období přesáhnout 2 % z celkového základu daně nebo musí být ve výši alespoň 1.000 Kč; maximálně však lze odečíst 15 % z celkového základu daně (za zdaňovací období roku 2020 a 2021 lze odečíst 30 % z celkového základu daně),
- **úroky z úvěrů na bytové potřeby** (§ 15) – jedná se o úroky z úvěru ze stavebního spoření nebo o úroky z hypotečního úvěru, kdy celková částka těchto úroků, které sníží celkový základ daně, nesmí v roce 2021 překročit částku 150.000 Kč (v roce 2020 byla tato částka stanovena ve výši 300.000 Kč),

- **příspěvek na penzijní připojištění se státním příspěvkem, na penzijní pojištění a doplňkové penzijní spoření (§ 15)** – od základu daně lze odečíst příspěvky v celkové výši maximálně 24.000 Kč,
- **pojistné na soukromé životní pojištění (§ 15)** – od základu daně lze odečíst maximálně 24.000 Kč,
- **odborové příspěvky (§ 15)** – lze odečíst 1,5 % zdanitelných příjmů dle § 6 zákona o daních z příjmů (výjimkou jsou příjmy zdaněné srážkovou daní dle zvláštní sazby daně), maximálně však 3.000 Kč za zdaňovací období,
- **úhrada za zkoušky, které ověřují výsledky dalšího vzdělávání (§ 15)** – lze odečíst maximálně 10.000 Kč (poplatník se zdravotním postižením může odečíst maximálně 13.000 Kč, poplatník s těžkým zdravotním postižením může odečíst maximálně 15.000 Kč), pokud však zkoušky nebyly hrazeny zaměstnavatelem,
- **daňová ztráta (§ 34)** – podrobnější podmínky odpočtu daňové ztráty stanovuje § 34 zákona o daních z příjmů,
- **odpočet na podporu výzkumu a vývoje, odpočet na podporu odborného vzdělávání (§ 34)** (Marková, 2021).

3.6 Slevy na dani

Slevy na dani upravuje § 35 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. V České republice jsou slevy na dani zavedeny od roku 2006. Slevy na dani se odečítají až od vypočítané částky daně. Slevy na dani z příjmů fyzických osob lze rozdělit na standardní a nestandardní. Slevy nestandardní zahrnují slevy za umístění dítěte. Slevy standardní lze dále členit na slevy sociální (sleva na poplatníka, sleva na vyživovanou osobu), slevy pro zaměstnavatele (sleva na zaměstnance se zdravotním postižením, sleva na zaměstnance s těžším zdravotním postižením) a slevy na evidenci tržeb. Pokud se od daně odečítají slevy na děti, jedná se o tzv. daňové zvýhodnění na vyživované děti (Vančurová et al., 2020).

3.6.1 Slevy na dani pro rok 2020

Za zdaňovací období roku 2020 je sleva na poplatníka (základní sleva) ve výši 24.840 Kč (invalidita prvního stupně je ve výši 2.520 Kč, invalidita druhého a třetího stupně je ve výši 5.040 Kč, poplatník s průkazem ZTP/P může uplatnit slevu ve výši

16.140 Kč). Sleva poplatníka, který je student, činí 4.020 Kč. Poplatník může také uplatnit slevu na druhého z manželů (pokud však jeho příjmy jsou menší než 68.000 Kč za kalendářní rok) ve výši 24.840 Kč. Další možnou slevou je sleva za umístění dítěte, tzv. školkovné, které je v roce 2020 ve výši 14.600 Kč za jedno dítě. Na evidenci tržeb lze využít slevu 5.000 Kč (maximálně ve výši kladného rozdílu mezi 15 % dílčího základu daně ze samostatné činnosti a základní slevy na poplatníka). Fyzická osoba, která zaměstnává zaměstnance se zdravotním postižením, může za každého takového zaměstnance uplatnit slevu ve výši 18.000 Kč, pokud se však jedná o zaměstnance s těžším zdravotním postižením, tak lze uplatnit slevu vyšší, a to 60.000 Kč. Co se týče daňového zvýhodnění na děti, sleva na první dítě činí 15.204 Kč, za druhé dítě je 19.404 Kč, za třetí a další dítě tato sleva činí 24.204 Kč. Jestliže se jedná o děti s průkazem ZTP/P, sleva je ve výši dvojnásobku uvedených částek. Všechny zde uvedené slevy jsou ve výši za celé zdaňovací období (Svátková, 2020).

3.6.2 Slevy na dani pro rok 2021

Pro rok 2021 se mění základní sleva na poplatníka, která se zvyšuje na částku 27.840 Kč za zdaňovací období. Kvůli zvýšení minimální mzdy se také mění výše slevy za umístění dítěte, a to na částku 15.200 Kč za jedno dítě za zdaňovací období (Marková, 2021). V červenci roku 2021 dochází ke zvýšení daňového zvýhodnění na druhé dítě, na částku 22.320 Kč za zdaňovací období, i na třetí a další dítě, a to na částku 27.840 Kč za zdaňovací období. Zákon o daních z příjmů toto zvýšené daňové zvýhodnění na děti upravuje už pro zdaňovací období roku 2021, ale u příjmů ze závislé činnosti bude aplikováno až po skončení zdaňovacího období roku 2021, tzn. u zaměstnanců uplatňujících daňové zvýhodnění na děti se v průběhu roku 2021 nebude nic měnit. Zvýšené daňové zvýhodnění na děti bude uplatněno až po skončení zdaňovacího období roku 2021 v ročním zúčtování záloh a daňového zvýhodnění či v daňovém přiznání k dani z příjmů fyzických osob. Všechny ostatní výše uvedené slevy jsou v roce 2021 stejné jako v roce 2020 (Finanční správa České republiky, 2021).

4 Sazba daně a solidární zvýšení u daně z příjmů fyzických osob

V České republice byla sazba daně z příjmů fyzických osob v roce 1993 až do roku 2007 klouzavě progresivní. Od roku 2008 byla tato sazba jednotná, tedy ve výši 15 %. Ovšem v roce 2013 bylo v České republice zavedeno solidární zvýšení daně, což způsobilo komplikovanější výpočet daně z daňového základu. Důvodem zavedení solidárního zvýšení daně bylo, aby se zabránilo regresnímu působení daně u poplatníka, u něhož převažovaly vysoké příjmy ze závislé činnosti (došlo k překročení maximálního vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení a tím se daň stávala regresivní kvůli aplikaci superhrubé mzdy). V období, kdy zde platila jednotlivá daňová pásma, k tomuto regresivnímu působení daně nedocházelo, a proto však bylo zavedeno solidární zvýšení daně. Solidární zvýšení daně vede ke zvýšení progresivity daně (Vančurová et al., 2020).

4.1 Sazba daně a solidární zvýšení daně v roce 2020

V roce 2020 sazba daně z příjmů fyzických osob činí 15 %, a to ze zaokrouhleného, na celá sta Kč dolů, základu daně, který je snížen o nezdánitelné části základu daně a o odčitatelné položky od základu daně (Marková, 2020).

Někteří poplatníci před uplatněním slev na dani musí vypočítanou 15% daň navýšit o solidární zvýšení. V roce 2020 se solidární zvýšení daně týká zaměstnanců, kteří mají příjmy ze závislé činnosti (podle § 6 zákona o daních z příjmů), a podnikatelů či dalších poplatníků, kteří mají příjmy ze samostatné činnosti (podle § 7 zákona o daních z příjmů), u nichž součet zdanitelných příjmů dle § 6 (u zaměstnanců je myšlen zdanitelný příjem ve smyslu hrubé mzdy, nikoliv superhrubé mzdy) a dílčího základu daně dle § 7 přesáhne 48násobek průměrné mzdy, jež je stanovena dle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení. Zvýšení tedy činí 7 % z rozdílu mezi vyšším součtem příjmů či dílčím základem daně a uvedeným 48násobkem průměrné mzdy. Pro rok 2020 je měsíční průměrná mzda ve výši 34.835 Kč, tedy v tomto roce je 48násobek průměrné mzdy ve výši 1.672.080 Kč. Solidární zvýšení daně se netýká příjmů dle § 8, § 9 a ani § 10 zákona o daních z příjmů (Pelc & Pelech, 2020).

U zaměstnanců, jejichž zúčtovaný měsíční zdanitelný příjem přesáhne 4násobek průměrné mzdy, se měsíční záloha na daň zvýší o tzv. solidární zvýšení daně u záloh. Toto zvýšení je ve výši 7 % z rozdílu mezi vyššími příjmy zahrnovanými do základu daně

pro výpočet zálohy na daň a 4násobkem průměrné mzdy. Pro rok 2020 je tento 4násobek ve výši 139.340 Kč. Zaměstnanec, u kterého příjem pro solidární zvýšení převyší 1.672.080 Kč, má povinnost podat daňové přiznání i v případě, když v daném roce má příjmy pouze od jednoho zaměstnavatele a jiné příjmy nemá (Pelc & Pelech, 2020).

4.2 Sazba daně a zrušení solidárního zvýšení daně v roce 2021

V roce 2021 sazba daně z příjmů fyzických osob činí stále 15 %, ale zároveň je zavedena nová sazba daně, která nahrazuje koncept solidárního zvýšení daně, ve výši 23 %. Této nové progresivní sazbě daně podléhá základ daně, který je tvořen nejenom dílčím základem daně z příjmů ze závislé činnosti a z příjmů ze samostatné činnosti, ale je také tvořen dílčím základem daně z příjmů z kapitálového majetku (§ 8 zákona o daních z příjmů), z příjmů z nájmu (§ 9 zákona o daních z příjmů) a z ostatních příjmů (§ 10 zákona o daních z příjmů) (Běhounek, 2021).

Dle § 16 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, je sazba daně 15 %, a to pro část základu daně do výše 48násobku průměrné mzdy, a sazba daně 23 %, a to pro část základu daně přesahující 48násobek průměrné mzdy. Dle § 16 odst. 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, se daň z příjmů fyzických osob vypočítá „ze základu daně sníženého o nezdanitelné části základu daně a odčitatelné položky od základu daně a zaokrouhleného na celá sta Kč dolů, a to jako součet součinů příslušné části takového základu daně a sazby pro tuto část základu daně“. Dle nařízení vlády je průměrná měsíční mzda pro rok 2021 stanovena ve výši 35.441 Kč.

4.3 Průměrná a efektivní sazba daně

Prostřednictvím průměrné a efektivní sazby daně lze měřit dopad daně na jednotlivé daňové poplatníky. Ke stanovení dopadu daně se využívají různé ukazatele. Za nejjednodušší ukazatel lze právě považovat průměrnou daňovou sazbu, která se stanoví jako podíl daně na základ daně. Pokud se průměrná sazba daně s rostoucím základem daně zvyšuje, pak se jedná o progresivní daň. Pokud se průměrná sazba daně s rostoucím základem daně naopak snižuje, jedná se o regresivní daň. Pokud se však průměrná sazba daně s rostoucím základem daně nemění, jedná se o tzv. proporcionální daň. U průměrné daňové sazby nehraje roli pouze zákonná (nominální) sazba daně, ale také odpočty od základu daně a možné slevy na dani. Při uplatnění odpočtu a slev na dani je průměrná daňová sazba nižší než daňová sazba nominální. Pro srovnání v čase nebo mezi státy se však častěji

používá pojem efektivní sazba daně. Efektivní sazba daně se vypočítá jako podíl daně na disponibilním nebo hrubém příjmu či zisku podnikatelského subjektu (Vančurová et al., 2020).

5 Výběr daně z příjmů fyzických osob

I když se základ daně z příjmů fyzických osob skládá z pěti dílčích základů daně, vše se nakonec koncentruje do jedné částky daně za dané zdaňovací období. Daňový subjekt, kromě povinnosti platit tuto daň, má také ze zákona povinnost platit zálohy na daň. Daňový subjekt může požádat správce daně o nižší zálohy, jestliže je zřejmé, že daň za běžné období bude nižší nebo příjmy daňového subjektu jsou nerovnoměrně rozloženy v průběhu zdaňovacího období. Správce daně může na základě zdůvodněné žádosti výši záloh snížit či zálohy zcela zrušit (Vančurová et al., 2020).

5.1 Zálohy na daň

Záloha na daň označuje platbu na daň, kterou musí daňový subjekt platit v průběhu zdaňovacího období, kdy skutečná výše daně za dané zdaňovací období ještě není známa (Pelc & Pelech, 2020). Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v § 38a odst. 1 uvádí, že zálohy na daň z příjmů se platí v průběhu zálohového období, tedy od prvního dne, který následuje po uplynutí posledního dne lhůty, kdy mělo být podáno daňového přiznání za minulé zdaňovací období, až do posledního dne lhůty, kdy je nutné podat daňové přiznání za následující zdaňovací období. Po ukončení zdaňovacího období či období, za které se podává daňové přiznání, se zaplacené zálohy na dani započítají na úhradu skutečné výše daně.

Výše a pravidelnost placení záloh na dani vychází z poslední známé daňové povinnosti, tedy z částky vypočtené a uvedené poplatníkem v daňovém přiznání za období, jež bezprostředně předchází zdaňovacímu období. Poplatník, jakožto fyzická osoba, pro účely stanovení poslední známé daňové povinnosti z tohoto výpočtu vyjme příjmy i výdaje dle § 10 zákona o daních z příjmů, tedy vyjme tzv. ostatní příjmy. Poplatník, jehož poslední známá daňová povinnost byla ve výši od 30.000 Kč do 150.000 Kč, platí zálohy na daň ve výši 40 % poslední známé daňové povinnosti, a to pololetně, tedy jednu zálohu do 15. 6. a druhou do 15. 12. v daném zdaňovacím období. Poplatník, jehož poslední známá daňová povinnost přesáhla částku 150.000 Kč, musí platit zálohy na dani ve výši ¼ poslední známé daňové povinnosti, a to čtvrtletně, tedy jednu zálohu do 15. 3., druhou do 15. 6., třetí do 15. 9. a čtvrtou zálohu do 15. 12. v daném zdaňovacím období. Poplatník, jehož základ daně se skládá z více dílčích základů daně, neplatí zálohy na dani,

a to tehdy, když dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti, u něhož měl plátce povinnost srazit zálohy na dani, je roven nebo je vyšší než 50 % z celkového základu daně. Pokud dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti je nižší než 15 % z celkového základu daně, poplatník platí uvedené zálohy na dani v plné výši. Pokud je dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti vyšší než 15 % a zároveň nižší než 50 % z celkového základu daně, poplatník platí výše uvedené zálohy v poloviční výši (Marková, 2021).

Zákon o daních z příjmů také uvádí výjimky, kdy se zálohy na daň z příjmů neplatí. Zálohy na daň neplatí poplatník, u něhož poslední známá daňová povinnost nepřesáhla částku 30.000 Kč, dále zálohy na daň neplatí obec, kraj a zůstavitel ode dne smrti (Pelc & Pelech, 2020).

5.1.1 Zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti

Zálohu na dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti stanoví plátce daně ze základu pro výpočet zálohy. Za tento základ jsou považované celkové příjmy ze závislé činnosti, které jsou zúčtované nebo vyplacené poplatníkovi daně za kalendářní měsíc či za zdaňovací období (výjimku tvoří příjmy, jež nejsou předmětem daně, příjmy osvobozené od daně a příjmy, ze kterých je vybírána daň srážkou dle zvláštní sazby daně). Základ pro výpočet záloh na dani se zaokrouhlí na celé koruny nahoru, jestliže tento základ je do výše 100 Kč, nebo se zaokrouhlí na celé stokoruny nahoru, pokud je tento základ vyšší než částka 100 Kč. Pokud je základ pro výpočet zálohy na dani do výše 4násobku průměrné mzdy, použije se sazba zálohy ve výši 15 %, pokud však je základ pro výpočet zálohy na dani vyšší než 4násobek průměrné mzdy, použije se sazba ve výši 23 %. Vypočítaná záloha se zaokrouhlí na celé koruny nahoru. Z takto stanovené zálohy může plátce daně, u něhož poplatník podepsal prohlášení k dani na dané zdaňovací období, odečíst základní měsíční slevu na poplatníka a poté odečte měsíční daňové zvýhodnění. Plátce daně k nezdanitelným částkám daně a ostatním slevám přihlédne až při ročním zúčtování záloh na dani a daňového zvýhodnění za dané zdaňovací období (Marková, 2021).

5.2 Daňové přiznání

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, v § 136 uvádí, že poplatník daně je povinen podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za dané zdaňovací období, tedy za kalendářní rok, nejpozději do 3 měsíců po skončení zdaňovacího období. Lhůta pro podání

daňového přiznání se prodlužuje na 4 měsíce po skončení zdaňovacího období, jestliže daňové přiznání nebylo podáno do 3 měsíců po skončení zdaňovacího období a daňové přiznání bylo následně podáno elektronicky. Lhůtu pro podání daňového přiznání je možné prodloužit až na 6 měsíců, a to v případě, když daňový subjekt je povinen mít ověřenou účetní závěrku auditorem, nebo v případě, když daňové přiznání není podáno do 3 měsíců po skončení zdaňovacího období a poté daňové přiznání podal poradce.

Daňové přiznání podává každý, kdo má roční příjmy, jež jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, vyšší než 15.000 Kč (do tohoto limitu se nevztahují příjmy osvobozené od daně a příjmy, ze kterých je vybírána daň srážkou dle zvláštní sazby daně ze samostatného základu daně). Povinnost podat daňové přiznání má například i poplatník mající příjmy dle § 7 nebo dle § 9 zákona o daních z příjmů nižší než 15.000 Kč, ale celkově však vykázal daňovou ztrátu (Pelc & Pelech, 2020).

6 Metodika

Cílem diplomové práce je vyhodnotit solidární zvýšení daně a superhrubou mzdu na základě efektivní sazby daně v období 2020-2022. K dosažení tohoto cíle je potřeba se nejdříve seznámit se základními teoretickými pojmy, jež jsou uvedené v první části diplomové práce. Poté je nutné si u jednotlivých daňových poplatníků namodelovat různé situace vztahující se k institutu solidárního zvýšení daně a k superhrubé mzdě. Následně je zapotřebí vypočítat částku daně a efektivní sazbu daně, pomocí níž dojde k porovnání i vyhodnocení dané problematiky.

6.1 Charakteristika jednotlivých poplatníků a situací

Praktická část diplomové práce je věnována výpočtu daně z příjmů fyzických osob za kalendářní rok 2020, 2021 a 2022. Pro zpracování této části práce jsou zvoleni tři daňoví poplatníci – poplatník A (zaměstnanec mající pouze příjmy ze závislé činnosti), poplatník B (podnikatel mající pouze příjmy ze samostatné činnosti) a poplatník C (pronajímatel nemovitosti mající pouze příjmy z nájmu). U každého poplatníka jsou uvažovány dvě situace. V první situaci dosahuje každý poplatník příjmy ve výši roční minimální mzdy daného roku (v roce 2020 je to částka 175.200 Kč, v roce 2021 je to částka 182.400 Kč a v roce 2022 je to částka 194.400 Kč). V druhé situaci má každý poplatník příjmy ve výši 3.120.550 Kč. Následně je u každého poplatníka v dané situaci vypočtena roční daň po slevě (v modelových příkladech nejsou uvažovány placené zálohy na daň v průběhu zdaňovacího období). Při výpočtu daně je uplatněna pouze základní sleva na poplatníka, která je v roce 2020 ve výši 24.840 Kč, v roce 2021 ve výši 27.840 Kč a v roce 2022 ve výši 30.840 Kč. Nezdánitelné částky základu daně či odčitatelné položky od základu daně nejsou ve výpočtu této daně uvažovány.

6.2 Výpočet daně z příjmů fyzických osob za rok 2020

K výpočtu daně z příjmů fyzických osob je nejdříve potřeba vyčíslit dílčí základy daně, jejichž součet tvoří základ daně. Stanovení dílčích základů daně ilustruje schéma 1.

Schéma 1: Stanovení dílčích základů daně za rok 2020 ⁽¹⁾

Dílčí základ daně dle § 6 zákona o daních z příjmů	=	příjmy ze závislé činnosti	+	SP a ZP hrazené zaměstnavatelem
Dílčí základ daně dle § 7 zákona o daních z příjmů	=	příjmy ze samostatné činnosti	-	výdaje
Dílčí základ daně dle § 8 zákona o daních z příjmů	=	příjmy z kapitálového majetku		
Dílčí základ daně dle § 9 zákona o daních z příjmů	=	příjmy z nájmu	-	výdaje
Dílčí základ daně dle § 10 zákona o daních z příjmů	=	ostatní příjmy	-	výdaje

⁽¹⁾ *Determination of partial tax bases for 2020*

Zdroj: Vančurová et al. (2020), vlastní zpracování

V roce 2020 u příjmů ze závislé činnosti (§ 6 zákona o daních z příjmů) je dílčím základem daně tzv. superhrubá mzda – jedná se tedy o souhrn příjmů od všech zaměstnavatelů navýšených o sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem ve výši 33,80 % z těchto příjmů. Jak již bylo v práci zmíněno, u příjmů ze samostatné činnosti (§ 7 zákona o daních z příjmů) a u příjmů z nájmu (§ 9 zákona o daních z příjmů) lze uplatnit výdaje ve skutečné výši nebo výdaje procentem z příjmů. U příjmů z kapitálového majetku (§ 8 zákona o daních z příjmů) nelze uplatnit žádné výdaje. U ostatních příjmů (§ 10 zákona o daních z příjmů) lze uplatnit pouze výdaje ve skutečné výši (výjimku tvoří příležitostné příjmy ze zemědělské výroby).

Postup výpočtu částky daně za rok 2020 zobrazuje schéma 2.

Schéma 2: Postup výpočtu daně z příjmů fyzických osob za rok 2020 ⁽¹⁾

Základ daně	=	součet dílčích základů daně dle § 6, § 7, § 8, § 9 a § 10 zákona o daních z příjmů
Snížený základ daně	=	základ daně - odpočty od základu daně
Snížený základ daně se zaokrouhlí na celá sta Kč dolů.		
Částka daně	=	zaokrouhlený základ daně * 0,15
Daň před slevami	=	částka daně + solidární zvýšení daně
Daň před slevami se zaokrouhlí na celé Kč nahoru.		
Daň po slevách	=	zaokrouhlená daň před slevami - slevy na dani

⁽¹⁾ Procedure for calculating personal income tax for 2020

Zdroj: Vančurová et al. (2020), vlastní zpracování

Solidární zvýšení daně se v roce 2020 týká daňových poplatníků, u kterých součet zdanitelných příjmů ze závislé činnosti a dílčího základu daně u příjmů ze samostatné činnosti přesáhne 48násobek průměrné mzdy (v roce 2020 je ve výši 34.835 Kč), tedy částku ve výši 1.672.080 Kč. Solidární zvýšení daně potom činí 7 %. Postup výpočtu solidárního zvýšení daně znázorňuje schéma 3.

Schéma 3: Postup výpočtu solidárního zvýšení daně za rok 2020 ⁽¹⁾

Solidární zvýšení daně u poplatníka mající příjmy ze závislé činnosti	=	(příjmy ze závislé činnosti - 1.672.080) * 0,07
Solidární zvýšení daně u poplatníka mající příjmy ze samostatné činnosti	=	(základ daně - 1.672.080) * 0,07

⁽¹⁾ Procedure for calculating the solidarity tax increase for 2020

Zdroj: Pelc & Pelech (2020), vlastní zpracování

6.3 Výpočet daně z příjmů fyzických osob za rok 2021

Při výpočtu daně z příjmů fyzických osob za rok 2021 je opět nutné si nejdříve stanovit dílčí základy daně, které tvoří základ daně. V roce 2021 však dochází ke změně stanovení dílčího základu daně u příjmů ze závislé činnosti. Tento dílčí základ daně už nyní zahrnují pouze příjmy ze závislé činnosti, neboť v roce 2021 došlo ke zrušení konceptu superhrubé

mzdy. Stanovení dílčích základů daně u všech dalších příjmů je stejný, jako tomu bylo v roce 2020. Určení dílčích základů daně popisuje schéma 4.

Schéma 4: Stanovení dílčích základů daně za rok 2021 ⁽¹⁾

Dílčí základ daně dle § 6 zákona o daních z příjmů	=	příjmy ze závislé činnosti	
Dílčí základ daně dle § 7 zákona o daních z příjmů	=	příjmy ze samostatné činnosti	- výdaje
Dílčí základ daně dle § 8 zákona o daních z příjmů	=	příjmy z kapitálového majetku	
Dílčí základ daně dle § 9 zákona o daních z příjmů	=	příjmy z nájmu	- výdaje
Dílčí základ daně dle § 10 zákona o daních z příjmů	=	ostatní příjmy	- výdaje

⁽¹⁾ *Determination of partial tax bases for 2021*

Zdroj: Marková (2021), vlastní zpracování

V roce 2021 došlo nejen ke zrušení superhrubé mzdy, ale také ke zrušení institutu solidárního zvýšení daně, které bylo nahrazeno novou sazbou daně ve výši 23 %. Od roku 2021 se tedy pro část základu daně, která nepřesahuje 48násobek průměrné mzdy (v roce 2021 se jedná o částku 1.701.168 Kč, tzn. $48 * 35.441$ Kč), používá sazba daně ve výši 15 % a pro část základu daně, která přesahuje 48násobek průměrné mzdy (částku 1.701.168 Kč), se používá sazba daně ve výši 23 %. Tato nová sazba daně se týká základu daně, který může být tvořen všemi dílčími základů daně. Z důvodu existence dvou sazeb daně lze postup výpočtu částky daně za rok 2021 zobrazit ve dvou následujících schématech.

Schéma 5: Postup výpočtu daně z příjmů fyzických osob za rok 2021 při základu daně nepřesahujícím 48násobek průměrné mzdy ⁽¹⁾

Základ daně	=	součet dílčích základů daně dle § 6, § 7, § 8, § 9 a § 10 zákona o daních z příjmů	
Snížený základ daně	=	základ daně	- odpočty od základu daně
Snížený základ daně se zaokrouhlí na celá sta Kč dolů.			
Daň před slevami	=	zaokrouhlený základ daně	* 0,15
Daň před slevami se zaokrouhlí na celé Kč nahoru.			
Daň po slevách	=	zaokrouhlená daň před slevami	- slevy na dani

⁽¹⁾ The procedure for calculation personal income tax for 2021 with the tax base not exceeding 48 times the average wage

Zdroj: Finanční správa České republiky (2022), vlastní zpracování

Schéma 6: Postup výpočtu daně z příjmů fyzických osob za rok 2021 při základu daně přesahujícím 48násobek průměrné mzdy ⁽¹⁾

Základ daně	=	součet dílčích základů daně dle § 6, § 7, § 8, § 9 a § 10 zákona o daních z příjmů	
Snížený základ daně	=	základ daně	- odpočty od základu daně
Snížený základ daně se zaokrouhlí na celá sta Kč dolů.			
Daň při sazbě 15 %	=	1.701.168	* 0,15
Daň při sazbě 23 %	=	(zaokrouhlený základ daně	- 1.701.168) * 0,23
Daň před slevami	=	daň při sazbě 15 %	+ daň při sazbě 23 %
Daň před slevami se zaokrouhlí na celé Kč nahoru.			
Daň po slevách	=	zaokrouhlená daň před slevami	- slevy na dani

⁽¹⁾ The procedure for calculation personal income tax for 2021 with the tax base exceeding 48 times the average wage

Zdroj: Finanční správa České republiky (2022), vlastní zpracování

6.4 Výpočet daně z příjmů fyzických osob za rok 2022

Postup výpočtu daně z příjmů fyzických osob za rok 2022 je stejný jako postup výpočtu této daně za kalendářní rok 2021. V roce 2022 dochází k navýšení průměrné měsíční mzdy na částku 38.911 Kč, tzn. sazba daně ve výši 23 % se použije pro základ daně převyšující částku 1.867.728 Kč. Od roku 2022 dochází také k navýšení základní slevy na poplatníka, a to na částku 30.840 Kč (Bureš, 2022).

6.5 Efektivní sazba daně

Pro porovnání stanovených situací a pro jejich následné vyhodnocení je důležitá výše efektivní sazby daně. Tato sazba daně, jak již bylo v práci zmíněno, určuje skutečný dopad daně na jednotlivé poplatníky. Efektivní sazbu daně lze vypočítat dle následujícího vzorce:

$$\text{Efektivní sazba daně} = \frac{\text{Daň po slevě}}{\text{Základ daně}} \quad (1)$$

7 Výše částky daně u jednotlivých poplatníků za rok 2020

Pro výpočet částky daně za zdaňovací období 2020 jsou zvoleni tři poplatníci – poplatník A (zaměstnanec), poplatník B (podnikatel) a poplatník C (pronajímatel nemovitosti). U každého z poplatníků jsou uvažovány dvě situace dle výše jejich příjmů. V první situaci má každý daňový poplatník roční příjem nízký, a to ve výši 175.200 Kč, tzn. měsíční příjem je ve výši 14.600 Kč, což odpovídá minimální měsíční mzdě v daném roce. V druhé situaci má naopak každý daňový poplatník roční příjem vysoký, a to ve výši 3.120.550 Kč. V každé situaci je následně vypočítána roční částka daně daného poplatníka, přičemž při výpočtu je vždy uplatněna pouze základní sleva na poplatníka, která je v roce 2020 ve výši 24.840 Kč a v dalších letech vyšší, jak již bylo zmíněno. Nezdánitelné částky základu daně, odčitatelné položky od základu daně či jiné slevy na dani nejsou v uvedených výpočtech uvažovány.

7.1 Poplatník A

7.1.1 Situace č. 1

V situaci číslo 1 má daňový poplatník A za zdaňovací období (kalendářní rok) příjmy od svého zaměstnavatele ve výši 175.200 Kč (měsíční částka ve výši 14.600 Kč odpovídá minimální mzdě v roce 2020). Vzhledem k tomu, že roční příjmy od zaměstnavatele nepřesahují částku 1.672.080 Kč, tak se na daného poplatníka nevztahuje složka solidárního zvýšení daně. Výpočet částky daně zobrazuje následující tabulka.

Tabulka 2: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 1 za rok 2020⁽¹⁾

Položka⁽²⁾	Hodnota v Kč⁽³⁾
Příjmy ze závislé činnosti ⁽⁴⁾	175.200
SP a ZP hrazené zaměstnavatelem ⁽⁵⁾	59.218
Základ daně⁽⁶⁾	234.418
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	234.400
Částka daně (15 %) ⁽⁸⁾	35.160
Solidární zvýšení daně ⁽⁹⁾	0
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	35.160
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹¹⁾	35.160
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	24.840
Daň po slevě⁽¹³⁾	10.320

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer A – situation No. 1 for 2020; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from employment; ⁽⁵⁾ Social and health insurance paid by the employer; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Amount of tax (15 %); ⁽⁹⁾ Solidarity tax increase; ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- SP a ZP hrazené zaměstnavatelem je ve výši 33,80 %, tzn. $175.200 \cdot 0,3380 = 59.218$ Kč.

7.1.2 Situace č. 2

V této situaci poplatník A od svého zaměstnavatele získal za kalendářní rok příjmy ve výši 3.120.550 Kč. Tyto příjmy však přesahují hranici 1.672.080 Kč, tudíž se na daného poplatníka vztahuje solidární zvýšení daně. Výpočet daně pro tuto situaci znázorňuje níže uvedená tabulka.

Tabulka 3: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 2 za rok 2020 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy od zaměstnavatele ⁽⁴⁾	3.120.550
SP a ZP hrazené zaměstnavatelem ⁽⁵⁾	1.054.746
Základ daně ⁽⁶⁾	4.175.296
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	4.175.200
Částka daně (15 %) ⁽⁸⁾	626.280
Solidární zvýšení daně ⁽⁹⁾	101.392,90
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	727.672,90
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹¹⁾	727.673
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	24.840
Daň po slevě ⁽¹³⁾	702.833

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer A – situation No. 2 for 2020; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from employment; ⁽⁵⁾ Social and health insurance paid by the employer; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Amount of tax (15 %); ⁽⁹⁾ Solidarity tax increase; ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- SP a ZP hrazené zaměstnavatelem je ve výši 33,80 %, tzn. $3.120.550 * 0,3380 = 1.054.746$ Kč,
- solidární zvýšení daně: $(3.120.550 - 1.672.080) * 0,07 = 101.392,90$ Kč.

7.2 Poplatník B

7.2.1 Situace č. 1

Poplatník B, tedy podnikatel, získal v této situaci za kalendářní rok příjmy ze samostatné činnosti ve výši 175.200 Kč. Podnikatel se rozhodl, že bude uplatňovat výdaje procentem z příjmů. U jeho činnosti je stanovené procento ve výši 60 % (maximálně lze však uplatnit pouze 1.200.000 Kč). Z důvodu nízkých příjmů se ho solidární zvýšení daně netýká. Výpočet daně popisuje uvedená tabulka.

Tabulka 4: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 1 za rok 2020 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze samostatné činnosti ⁽⁴⁾	175.200
Výdaje ⁽⁵⁾	105.120
Základ daně ⁽⁶⁾	70.080
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	70.000
Částka daně (15 %) ⁽⁸⁾	10.500
Solidární zvýšení daně ⁽⁹⁾	0
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	10.500
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹¹⁾	10.500
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	24.840
Daň po slevě ⁽¹³⁾	0

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer B – situation No. 1 for 2020; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from self-employment activities; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Amount of tax (15 %); ⁽⁹⁾ Solidarity tax increase; ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $175.200 * 0,60 = 105.120$ Kč,
- daň po slevě je 0 Kč, protože základní sleva na poplatníka převyšuje zaokrouhlenou daň před slevami.

7.2.2 Situace č. 2

V situaci č. 2 má poplatník B v roce 2020 příjmy vyšší, a to ve výši 3.120.550 Kč. Výdaje daňový poplatník uplatňuje procentem z příjmů (na jeho činnost se vztahuje 60 %). Základ daně přesahuje částku 1.672.080 Kč, tudíž při výpočtu částky daně je potřeba zohlednit solidární zvýšení daně, viz následující tabulka.

Tabulka 5: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 2 za rok 2020 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze samostatné činnosti ⁽⁴⁾	3.120.550
Výdaje ⁽⁵⁾	1.200.000
Základ daně ⁽⁶⁾	1.920.550
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	1.920.500
Částka daně (15 %) ⁽⁸⁾	288.075
Solidární zvýšení daně ⁽⁹⁾	17.392,90
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	305.467,90
Daň před slevami zaokrouhlená na Kč nahoru ⁽¹¹⁾	305.468
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	24.840
Daň po slevě ⁽¹³⁾	280.628

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer B – situation No. 2 for 2020; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from self-employment activities; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Amount of tax (15 %); ⁽⁹⁾ Solidarity tax increase; ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $3.120.550 * 0,60 = 1.872.330$ Kč, uplatnit lze nejvýše 1.200.000 Kč,
- solidární zvýšení daně: $(1.920.550 - 1.672.080) * 0,07 = 17.392,90$ Kč.

7.3 Poplatník C

7.3.1 Situace č. 1

V situaci č. 1 má daňový poplatník C, pronajímatel nemovitosti, roční příjmy pouze z nájmu nemovitosti, a to ve výši 175.200 Kč. Pronajímatel uplatňuje výdaje procentem z příjmů, tzn. výdaje činí 30 % z celkových příjmů (maximálně lze uplatnit 600.000 Kč). Výpočet částky daně pro poplatníka C v této situaci ilustruje níže uvedená tabulka.

Tabulka 6: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 1 za rok 2020 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy z nájmu ⁽⁴⁾	175.200
Výdaje ⁽⁵⁾	52.560
Základ daně ⁽⁶⁾	122.640
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	122.600
Částka daně (15 %) ⁽⁸⁾	18.390
Solidární zvýšení daně ⁽⁹⁾	0
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	18.390
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹¹⁾	18.390
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	24.840
Daň po slevě ⁽¹³⁾	0

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer C – situation No. 1 for 2020; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Rental income; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Amount of tax (15 %); ⁽⁹⁾ Solidarity tax increase; ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount
Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $175.200 * 0,30 = 52.560$ Kč,
- daň po slevě je 0 Kč (základní sleva na poplatníka převyšuje daň před slevami).

7.3.2 Situace č. 2

V této situaci má poplatník C, pronajímatel nemovitosti, za rok 2020 příjem ve výši 3.120.550 Kč. Výdaje uplatňuje procentem z příjmů, tedy uplatňuje 30 %. I když má pronajímatel nemovitosti základ daně, který přesahuje částku 1.672.080 Kč, solidární zvýšení daně se ho netýká. Výpočet částky daně zobrazuje následující tabulka.

Tabulka 7: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 2 za rok 2020 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy z nájmu ⁽⁴⁾	3.120.550
Výdaje ⁽⁵⁾	600.000
Základ daně ⁽⁶⁾	2.520.550
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	2.520.500
Částka daně (15 %) ⁽⁸⁾	378.075
Solidární zvýšení daně ⁽⁹⁾	0
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	378.075
Daň před slevami zaokrouhlená na Kč nahoru ⁽¹¹⁾	378.075
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	24.840
Daň po slevě ⁽¹³⁾	353.235

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer C – situation No. 2 for 2020; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Rental income; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Amount of tax (15 %); ⁽⁹⁾ Solidarity tax increase; ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount
Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: 3.120.550 Kč * 0,30 = 936.165 Kč, maximálně však lze uplatnit pouze 600.000 Kč.

8 Výše částky daně u jednotlivých poplatníků za rok 2021

Pro výpočet daně z příjmů fyzických osob za zdaňovací období 2021 jsou zvoleni tři stejní daňoví poplatníci a u každého poplatníka jsou uvažovány stejné situace, jako tomu bylo při výpočtu částky daně v roce 2020. Rozdíl je pouze v tom, že v případě nízkých příjmů (v situaci č. 1) jsou uvažované příjmy ve výši 182.400 Kč, protože došlo ke zvýšení minimální měsíční mzdy na částku 15.200 Kč. Každý z poplatníků při výpočtu roční částky daně uplatňuje pouze základní slevu na poplatníka, která se v roce 2021 zvýšila na částku 27.840 Kč. Nezdánitelné částky základu daně, odčitatelné položky od základu daně a jiné slevy na dani nejsou v uvedených výpočtech uvažovány.

Rok 2021 přinesl velké daňové změny. První významnou změnou je zrušení superhrubé mzdy, tedy dochází ke změně dílčího základu daně u příjmů ze závislé činnosti. Tento dílčí základ daně nově tvoří pouze příjmy ze závislé činnosti, neboť sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem už není v základu daně zohledněno. Došlo také ke zrušení solidárního zvýšení daně, avšak zároveň vznikla nová sazba daně, tzn. od roku 2021 pro daň z příjmů fyzických osob je v platnosti sazba daně ve výši 15 % a také nová sazba daně ve výši 23 %. Jejich použití závisí na velikosti základu daně.

8.1 Poplatník A

8.1.1 Situace č. 1

Situace č. 1 zachycuje poplatníka A (zaměstnance) mající roční příjmy od svého zaměstnavatele ve výši 182.400 Kč, tedy měsíční částka ve výši 15.200 Kč odpovídá minimální mzdě v roce 2021. Základ daně poplatníka A nepřesahuje 48násobek průměrné mzdy (v roce 2021 se jedná o částku 1.701.168 Kč), tzn. při výpočtu částky daně se použije pouze sazba daně ve výši 15 %. Výpočet daně je uveden v následující tabulce.

Tabulka 8: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 1 za rok 2021 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze závislé činnosti ⁽⁴⁾	182.400
Základ daně ⁽⁵⁾	182.400
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁶⁾	182.400
Daň před slevami (15 %) ⁽⁷⁾	27.360
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽⁸⁾	27.360
Základní sleva na poplatníka ⁽⁹⁾	27.840
Daň po slevě ⁽¹⁰⁾	0

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer A – situation No. 1 for 2021; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from employment; ⁽⁵⁾ Tax base; ⁽⁶⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁷⁾ Tax before discounts (15 %); ⁽⁸⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽⁹⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹⁰⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- daň po slevě vychází 0 Kč, protože základní sleva na poplatníka je vyšší než roční částka daně před slevami.

8.1.2 Situace č. 2

V situaci č. 2 má daňový poplatník A za kalendářní rok příjmy ze závislé činnosti vyšší, a to ve výši 3.120.550 Kč. Zde základ daně převyšuje 48násobek průměrné mzdy, tedy částku 1.701.168 Kč, takže je nutné při výpočtu daně použít i sazbu daně ve výši 23 %. Tuto problematiku zobrazuje následující tabulka.

Tabulka 9: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 2 za rok 2021 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze závislé činnosti ⁽⁴⁾	3.120.550
Základ daně ⁽⁵⁾	3.120.550
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁶⁾	3.120.500
Daň při sazbě 15 % ⁽⁷⁾	255.175,20
Daň při sazbě 23 % ⁽⁸⁾	326.446,36
Daň před slevami ⁽⁹⁾	581.621,56
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹⁰⁾	581.622
Základní sleva na poplatníka ⁽¹¹⁾	27.840
Daň po slevě ⁽¹²⁾	553.782

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer A – situation No. 2 for 2021; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from employment; ⁽⁵⁾ Tax base; ⁽⁶⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁷⁾ Tax (15 %); ⁽⁸⁾ Tax (23 %); ⁽⁹⁾ Tax before discounts; ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹¹⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹²⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- daň při sazbě 15 %: $1.701.168 * 0,15 = 255.175,20$ Kč,
- daň při sazbě 23 %: $(3.120.500 - 1.701.168) * 0,23 = 326.446,36$ Kč.

8.2 Poplatník B

8.2.1 Situace č. 1

V situaci č. 1 má poplatník B (podnikatel) za zdaňovací období 2021 příjmy ve výši 182.400 Kč. Podnikatel uplatňuje výdaje procentem, u jehož činnosti je to 60 % z příjmů (maximálně lze uplatnit pouze 1.200.000 Kč). Z důvodu nízkého základu daně se sazba daně ve výši 23 % daného poplatníka netýká. Výpočet částky daně lze vidět v uvedené tabulce.

Tabulka 10: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 1 za rok 2021 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze samostatné činnosti ⁽⁴⁾	182.400
Výdaje ⁽⁵⁾	109.440
Základ daně ⁽⁶⁾	72.960
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	72.900
Daň před slevami (15 %) ⁽⁸⁾	10.935
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽⁹⁾	10.935
Základní sleva na poplatníka ⁽¹⁰⁾	27.840
Daň po slevě ⁽¹¹⁾	0

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer B – situation No. 1 for 2021; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from self-employment activities; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Tax before discounts (15 %); ⁽⁹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹⁰⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹¹⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $182.400 * 0,60 = 109.440$ Kč,
- daň po slevě vychází 0 Kč, protože základní sleva na poplatníka je vyšší než zaokrouhlená daň před slevami.

8.2.2 Situace č. 2

V této situaci má poplatník B za zdaňovací období 2021 příjmy ve výši 3.120.550 Kč. Výdaje uplatňuje opět procentem z příjmů (60 %). Základ daně přesahuje hodnotu 1.701.168 Kč, a proto se daňového poplatníka týká nejenom sazba daně ve výši 15 %, ale také sazba daně ve výši 23 %. Tuto situaci popisuje uvedená tabulka.

Tabulka 11: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 2 za rok 2021 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze samostatné činnosti ⁽⁴⁾	3.120.550
Výdaje ⁽⁵⁾	1.200.000
Základ daně ⁽⁶⁾	1.920.550
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	1.920.500
Daň při sazbě 15 % ⁽⁸⁾	255.175,20
Daň při sazbě 23 % ⁽⁹⁾	50.446,36
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	305.621,56
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹¹⁾	305.622
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	27.840
Daň po slevě ⁽¹³⁾	277.782

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer B – situation No. 2 for 2021; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from self-employment activities; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Tax (15 %); ⁽⁹⁾ Tax (23 %); ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount
Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $3.120.550 * 0,60 = 1.872.330$ Kč, nejvýše lze uplatnit 1.200.000 Kč,
- daň při sazbě 15 %: $1.701.168 * 0,15 = 255.175,20$ Kč,
- daň při sazbě 23 %: $(1.920.500 - 1.701.168) * 0,23 = 50.446,36$ Kč.

8.3 Poplatník C

8.3.1 Situace č. 1

Daňový poplatník C má za kalendářní rok 2021 v situaci č. 1 příjem z nájmu nemovitosti ve výši 182.400 Kč. Výdaje uplatňuje ve výši 30 % z příjmů (nejvýše lze uplatnit 600.000 Kč). Výpočet částky daně popisuje uvedená tabulka.

Tabulka 12: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 1 za rok 2021 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy z nájmu ⁽⁴⁾	182.400
Výdaje ⁽⁵⁾	54.720
Základ daně ⁽⁶⁾	127.680
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	127.600
Daň před slevami (15 %) ⁽⁸⁾	19.140
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽⁹⁾	19.140
Základní sleva na poplatníka ⁽¹⁰⁾	27.840
Daň po slevě ⁽¹¹⁾	0

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer C – situation No. 1 for 2021; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Rental income; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Tax before discounts (15 %); ⁽⁹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹⁰⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹¹⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $182.400 * 0,30 = 54.720$ Kč,
- daň po slevě je ve výši 0 Kč, protože základní sleva na poplatníka převyšuje daň před slevami.

8.3.2 Situace č. 2

V situaci č. 2 má daňový poplatník C roční příjem z nájmu ve výši 3.120.550 Kč. Výdaje opět uplatňuje ve výši 30 % z příjmů. Základ daně převyšuje částku 1.701.168 Kč, tudíž se na daného poplatníka vztahuje také sazba daně ve výši 23 %. Postup výpočtu částky daně lze vidět v níže uvedené tabulce.

Tabulka 13: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 2 za rok 2021 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy z nájmu ⁽⁴⁾	3.120.550
Výdaje ⁽⁵⁾	600.000
Základ daně ⁽⁶⁾	2.520.550
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	2.520.500
Daň při sazbě 15 % ⁽⁸⁾	255.175,20
Daň při sazbě 23 % ⁽⁹⁾	188.446,36
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	443.621,56
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹¹⁾	443.622
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	27.840
Daň po slevě ⁽¹³⁾	415.782

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer C – situation No. 2 for 2021; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Rental income; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Tax (15 %); ⁽⁹⁾ Tax (23 %); ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $3.120.550 * 0,30 = 936.165$ Kč, ovšem nejvýše lze uplatnit pouze 600.000 Kč,
- daň při sazbě 15 %: $1.701.168 * 0,15 = 255.175,20$ Kč,
- daň při sazbě 23 %: $(2.520.500 - 1.701.168) * 0,23 = 188.446,36$ Kč.

9 Výše částky daně u jednotlivých poplatníků za rok 2022

Tato kapitola je věnována výpočtu daně z příjmů fyzických osob za zdaňovací období 2022. Pro výpočet daně jsou zvoleni stejní daňoví poplatníci a stejné situace, jako tomu je v předchozích dvou kapitolách. Rozdíl nastává opět v případě nízkých příjmů (tedy v situaci č. 1), kde jsou uvažované příjmy ve výši 194.400 Kč, protože od roku 2022 dochází ke zvýšení měsíční minimální mzdy na částku 16.200 Kč. Při výpočtu částky daně poplatníci uplatňují pouze základní slevu na poplatníka, která je od roku 2022 ve výši 30.840 Kč. Postup výpočtu daně z příjmů fyzických osob v roce 2022 je u vybraných poplatníků totožný s výpočtem daně z příjmů fyzických osob v roce 2021.

9.1 Poplatník A

9.1.1 Situace č. 1

Poplatník A (zaměstnanec) má v této situaci roční příjmy ze závislé činnosti ve výši 194.400 Kč (měsíční částka odpovídá minimální měsíční mzdě roku 2022). Základ daně nepřesahuje 48násobek průměrné mzdy (v tomto roce se jedná o částku 1.867.728 Kč), tudíž se ve výpočtu částky daně použije pouze sazba daně ve výši 15 %.

Tabulka 14: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 1 za rok 2022 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze závislé činnosti ⁽⁴⁾	194.400
Základ daně ⁽⁵⁾	194.400
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁶⁾	194.400
Daň před slevami (15 %) ⁽⁷⁾	29.160
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽⁸⁾	29.160
Základní sleva na poplatníka ⁽⁹⁾	30.840
Daň po slevě ⁽¹⁰⁾	0

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer A – situation No. 1 for 2022; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from employment; ⁽⁵⁾ Tax base; ⁽⁶⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁷⁾ Tax before discounts (15 %); ⁽⁸⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽⁹⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹⁰⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- daň po slevě je 0 Kč, protože základní sleva na poplatníka pokryje zaokrouhlenou daň před slevami.

9.1.2 Situace č. 2

Poplatník A v situaci č. 2 má roční příjmy ze závislé činnosti ve výši 3.120.550 Kč. Jeho základ daně přesahuje částku 1.867.728 Kč, takže je nutné při výpočtu daně uvažovat i sazbu daně ve výši 23 %. Výpočet daně uvádí následující tabulka.

Tabulka 15: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 2 za rok 2022 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze závislé činnosti ⁽⁴⁾	3.120.550
Základ daně ⁽⁵⁾	3.120.550
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁶⁾	3.120.500
Daň při sazbě 15 % ⁽⁷⁾	280.159,20
Daň při sazbě 23 % ⁽⁸⁾	288.137,56
Daň před slevami ⁽⁹⁾	568.296,76
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹⁰⁾	568.297
Základní sleva na poplatníka ⁽¹¹⁾	30.840
Daň po slevě ⁽¹²⁾	537.457

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer A – situation No. 2 for 2022; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from employment; ⁽⁵⁾ Tax base; ⁽⁶⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁷⁾ Tax (15 %); ⁽⁸⁾ Tax (23 %); ⁽⁹⁾ Tax before discounts; ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹¹⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹²⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- daň při sazbě 15 %: $1.867.728 * 0,15 = 280.159,20$ Kč,
- daň při sazbě 23 %: $(3.120.500 - 1.867.728) * 0,23 = 288.137,56$ Kč.

9.2 Poplatník B

9.2.1 Situace č. 1

Daňový poplatník B (podnikatel) má za zdaňovací období 2022 příjmy ze samostatné činnosti ve výši 194.400 Kč. Daný poplatník uplatňuje výdaje procentem z příjmů (60 %). Základ daně nepřesahuje 48násobek průměrné mzdy roku 2022, tudíž se při výpočtu daně uvažuje pouze sazba daně ve výši 15 %. Výpočet daně zobrazuje následující tabulka.

Tabulka 16: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 1 za rok 2022 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze samostatné činnosti ⁽⁴⁾	194.400
Výdaje ⁽⁵⁾	116.640
Základ daně ⁽⁶⁾	77.760
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	77.700
Daň před slevami (15 %) ⁽⁸⁾	11.655
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽⁹⁾	11.655
Základní sleva na poplatníka ⁽¹⁰⁾	30.840
Daň po slevě ⁽¹¹⁾	0

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer B – situation No. 1 for 2022; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from self-employment activities; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Tax before discounts (15 %); ⁽⁹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹⁰⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹¹⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $194.400 * 0,60 = 116.640$ Kč,
- daň po slevě je ve výši 0 Kč, protože základní sleva na poplatníka je vyšší než zaokrouhlená daň před slevami.

9.2.2 Situace č. 2

Poplatník B v situaci č. 2 má roční příjem ze samostatné činnosti ve výši 3.120.550 Kč a výdaje uplatňuje procentem z příjmů (60 %). Základ daně přesahuje částku 1.867.728 Kč, a proto se ve výpočtu daně použije nejenom sazba daně ve výši 15 %, ale také sazba daně ve výši 23 %. Výpočet částky daně ilustruje níže uvedená tabulka.

Tabulka 17: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 2 za rok 2022 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy ze samostatné činnosti ⁽⁴⁾	3.120.550
Výdaje ⁽⁵⁾	1.200.000
Základ daně ⁽⁶⁾	1.920.550
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	1.920.500
Daň při sazbě 15 % ⁽⁸⁾	280.159,20
Daň při sazbě 23 % ⁽⁹⁾	12.137,56
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	292.296,76
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹¹⁾	292.297
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	30.840
Daň po slevě ⁽¹³⁾	261.457

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer B – situation No. 2 for 2022; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Income from self-employment activities; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Tax (15 %); ⁽⁹⁾ Tax (23 %); ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount
Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $3.120.550 * 0,60 = 1.872.330$ Kč, nejvýše lze uplatnit 1.200.000 Kč,
- daň při sazbě 15 %: $1.867.728 * 0,15 = 280.159,20$ Kč,
- daň při sazbě 23 %: $(1.920.500 - 1.867.728) * 0,23 = 12.137,56$ Kč.

9.3 Poplatník C

9.3.1 Situace č. 1

Poplatník C, pronajímatel nemovitosti, v situaci č. 1 má za kalendářní rok 2022 příjmy z nájmu ve výši 194.400 Kč. Velikost výdajů uplatňuje procentem z příjmů ve výši 30 % (nejvýše může uplatnit 600.000 Kč). Výpočet daně v této situaci lze vidět v uvedené tabulce.

Tabulka 18: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 1 za rok 2022 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy z nájmu ⁽⁴⁾	194.400
Výdaje ⁽⁵⁾	58.320
Základ daně ⁽⁶⁾	136.080
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	136.000
Daň před slevami (15 %) ⁽⁸⁾	20.400
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽⁹⁾	20.400
Základní sleva na poplatníka ⁽¹⁰⁾	30.840
Daň po slevě ⁽¹¹⁾	0

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer C – situation No. 1 for 2022; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Rental income; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Tax before discounts (15 %); ⁽⁹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹⁰⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹¹⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $194.400 * 0,30 = 58.320$ Kč,
- daň po slevě je 0 Kč, protože základní sleva na poplatníka pokryje zaokrouhlenou daň před slevami.

9.3.2 Situace č. 2

V situaci č. 2 má poplatník C roční příjem ve výši 3.120.550 Kč. Výdaje uplatňuje procentem ve výši 30 % z příjmů. Nyní základ daně převyšuje 48násobek průměrné mzdy, tedy částku 1.867.728 Kč, a proto je ve výpočtu daně použita i sazba ve výši 23 %. Výpočet daně v tomto případě popisuje následující tabulka.

Tabulka 19: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 2 za rok 2022 ⁽¹⁾

Položka ⁽²⁾	Hodnota v Kč ⁽³⁾
Příjmy z nájmu ⁽⁴⁾	3.120.550
Výdaje ⁽⁵⁾	600.000
Základ daně ⁽⁶⁾	2.520.550
Zaokrouhlený základ daně na celá sta Kč dolů ⁽⁷⁾	2.520.500
Daň při sazbě 15 % ⁽⁸⁾	280.159,20
Daň při sazbě 23 % ⁽⁹⁾	150.137,56
Daň před slevami ⁽¹⁰⁾	430.296,76
Daň před slevami zaokrouhlená na celé Kč nahoru ⁽¹¹⁾	430.297
Základní sleva na poplatníka ⁽¹²⁾	30.840
Daň po slevě ⁽¹³⁾	399.457

⁽¹⁾ Calculation of tax liability for taxpayer C – situation No. 2 for 2022; ⁽²⁾ Item; ⁽³⁾ Value in CZK; ⁽⁴⁾ Rental income; ⁽⁵⁾ Expenses; ⁽⁶⁾ Tax base; ⁽⁷⁾ Rounded tax base to the whole hundred CZK down; ⁽⁸⁾ Tax (15 %); ⁽⁹⁾ Tax (23 %); ⁽¹⁰⁾ Tax before discounts; ⁽¹¹⁾ Tax before discounts rounded up to the whole CZK; ⁽¹²⁾ Basic discount for the taxpayer; ⁽¹³⁾ Tax after discount

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka k výpočtu:

- výdaje: $3.120.550 * 0,30 = 936.165$ Kč, maximálně lze uplatnit 600.000 Kč,
- daň při sazbě 15 %: $1.867.728 * 0,15 = 280.159,20$ Kč,
- daň při sazbě 23 %: $(2.520.500 - 1.867.728) * 0,23 = 150.137,56$ Kč.

10 Vyhodnocení jednotlivých situací dle efektivní sazby daně

K porovnání a následnému vyhodnocení zkoumané problematiky je potřeba vypočítat pro každého poplatníka v dané situaci efektivní sazbu daně, která stanovuje skutečné daňové zatížení.

10.1 Vyhodnocení situace č. 1

V situaci č. 1 mají všichni daňoví poplatníci nízké příjmy, které jsou ve výši roční částky minimální mzdy v daném roce. Z důvodu takto nízkých příjmů nebylo použito solidární zvýšení daně či nová sazba daně ve výši 23 %.

Daňoví poplatníci za rok 2020 dosahují následujících hodnot:

- poplatník A: základ daně ve výši 234.418 Kč, daň po slevě 10.320 Kč,
- poplatník B: základ daně ve výši 70.080 Kč, daň po slevě 0 Kč,
- poplatník C: základ daně ve výši 122.640 Kč, daň po slevě 0 Kč.

Daňoví poplatníci za rok 2021 dosahují následujících hodnot:

- poplatník A: základ daně ve výši 182.400 Kč, daň po slevě 0 Kč,
- poplatník B: základ daně ve výši 72.960 Kč, daň po slevě 0 Kč,
- poplatník C: základ daně ve výši 127.680 Kč, daň po slevě 0 Kč.

Daňoví poplatníci za rok 2022 dosahují následujících hodnot:

- poplatník A: základ daně ve výši 194.400 Kč, daň po slevě 0 Kč,
- poplatník B: základ daně ve výši 77.760 Kč, daň po slevě 0 Kč,
- poplatník C: základ daně ve výši 136.080 Kč, daň po slevě 0 Kč.

U všech poplatníků je uplatněna pouze základní sleva na poplatníka.

Velikost efektivních sazeb daně v jednotlivých letech lze vidět v následující tabulce.

Tabulka 20: Efektivní sazby daně v situaci č. 1 ⁽¹⁾

Daňový subjekt ⁽²⁾	Efektivní sazba daně ⁽³⁾		
	za rok 2020 ⁽⁴⁾	za rok 2021 ⁽⁵⁾	za rok 2022 ⁽⁶⁾
Poplatník A ⁽⁷⁾	4,40 %	0,00 %	0,00 %
Poplatník B ⁽⁸⁾	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Poplatník C ⁽⁹⁾	0,00 %	0,00 %	0,00 %

⁽¹⁾ Effective tax rates in situation No. 1; ⁽²⁾ Taxpayer; ⁽³⁾ Effective tax rate; ⁽⁴⁾ For 2020; ⁽⁵⁾ For 2021; ⁽⁶⁾ For 2022; ⁽⁷⁾ Taxpayer A; ⁽⁸⁾ Taxpayer B; ⁽⁹⁾ Taxpayer C

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, že daňoví poplatníci dosahují příjmy ve výši minimální mzdy, jejich roční skutečná částka daně je ve všech uvedených letech nulová. Je to z toho důvodu, že daň před slevami vždy pokryla výše základní slevy na poplatníka. Pouze v roce 2020 poplatník A (zaměstnanec) vykazuje efektivní sazbu daně ve výši 4,40 %, protože 15% daň se v roce 2020 u příjmů ze závislé činnosti počítala ze základu daně tvořeného superhrubou mzdou a poté výše základní slevy na poplatníka nepokryla velikost daně před slevami.

10.2 Vyhodnocení situace č. 2

V situaci č. 2 mají naopak všichni uvedení poplatníci příjmy vysoké, a to ve výši 3.120.550 Kč. Takto vysoké příjmy vyžadují v roce 2020 použití složky solidárního zvýšení daně a v roce 2021 i 2022 použití nové sazby daně ve výši 23 %.

Daňoví poplatníci za rok 2020 dosahují následujících hodnot:

- poplatník A: základ daně ve výši 4.175.296 Kč, daň po slevě 702.833 Kč,
- poplatník B: základ daně ve výši 1.920.550 Kč, daň po slevě 280.628 Kč,
- poplatník C: základ daně ve výši 2.520.550 Kč, daň po slevě 353.235 Kč.

Daňoví poplatníci za rok 2021 dosahují následujících hodnot:

- poplatník A: základ daně ve výši 3.120.550 Kč, daň po slevě 553.782 Kč,
- poplatník B: základ daně ve výši 1.920.550 Kč, daň po slevě 277.782 Kč,
- poplatník C: základ daně ve výši 2.520.550 Kč, daň po slevě 415.782 Kč.

Daňoví poplatníci za rok 2022 dosahují následujících hodnot:

- poplatník A: základ daně ve výši 3.120.550 Kč, daň po slevě 537.457 Kč,

- poplatník B: základ daně ve výši 1.920.550 Kč, daň po slevě 261.457 Kč,
- poplatník C: základ daně ve výši 2.520.550 Kč, daň po slevě 399.457 Kč.

Daňoví poplatníci uplatňují pouze základní slevu na poplatníka.

Výši efektivních sazeb daně v jednotlivých letech zobrazuje následující tabulka.

Tabulka 21: Efektivní sazby daně v situaci č. 2 ⁽¹⁾

Daňový subjekt ⁽²⁾	Efektivní sazba daně ⁽³⁾		
	za rok 2020 ⁽⁴⁾	za rok 2021 ⁽⁵⁾	za rok 2022 ⁽⁶⁾
Poplatník A ⁽⁷⁾	16,83 %	17,75 %	17,22 %
Poplatník B ⁽⁸⁾	14,61 %	14,46 %	13,61 %
Poplatník C ⁽⁹⁾	14,01 %	16,50 %	15,85 %

⁽¹⁾ Effective tax rates in situation No. 2; ⁽²⁾ Taxpayer; ⁽³⁾ Effective tax rate; ⁽⁴⁾ For 2020; ⁽⁵⁾ For 2021; ⁽⁶⁾ For 2022; ⁽⁷⁾ Taxpayer A; ⁽⁸⁾ Taxpayer B; ⁽⁹⁾ Taxpayer C

Zdroj: vlastní zpracování

Daňoví poplatníci s vysokými příjmy mají v jednotlivých letech rozdílné efektivní sazby daně. Z výše uvedené tabulky lze vidět, že při stejně vysokém příjmu v roce 2020, kdy existoval institut solidárního zvýšení daně, je daní z příjmů fyzických osob nejvíce zatížen poplatník A (zaměstnanec), poté následuje poplatník B (podnikatel) a nejméně zatížen je poplatník C (pronajímatel nemovitosti).

V roce 2021, kdy byla zavedena nová sazba daně ve výši 23 %, je nejvíce daní z příjmů fyzických osob zatížen opět poplatník A (zaměstnanec), ovšem poté následuje poplatník C (pronajímatel nemovitosti). Nejmenší částku daně v roce 2021 nese poplatník B (podnikatel). Výše uvedená tabulka také ukazuje, že v roce 2021 se oproti roku 2020 zvýšila efektivní sazba daně u poplatníka A i C. Pouze u poplatníka B se v těchto letech efektivní sazba daně snížila.

V roce 2022 z hlediska výše efektivní sazby daně je pořadí jednotlivých daňových poplatníků stejné jako v roce 2021, tzn. nejvyšší efektivní sazbu daně nese poplatník A, poté poplatník C a následně poplatník B. Tyto sazby daně se však oproti roku 2021 snížily.

10.3 Zhodnocení superhrubé mzdy

Ke zhodnocení superhrubé mzdy jsou důležité vypočtené efektivní sazby daně v situaci č. 1 v případě poplatníka A (zaměstnanec). Pro připomenutí těchto sazeb je zde uvedena tabulka.

Tabulka 22: Efektivní sazby daně v situaci č. 1 – poplatník A ⁽¹⁾

Daňový subjekt ⁽²⁾	Efektivní sazba daně ⁽³⁾		
	za rok 2020 ⁽⁴⁾	za rok 2021 ⁽⁵⁾	za rok 2022 ⁽⁶⁾
Poplatník A ⁽⁷⁾	4,40 %	0,00 %	0,00 %

⁽¹⁾ Effective tax rates in situation No. 1 – taxpayer A; ⁽²⁾ Taxpayer; ⁽³⁾ Effective tax rate; ⁽⁴⁾ For 2020; ⁽⁵⁾ For 2021; ⁽⁶⁾ For 2022; ⁽⁷⁾ Taxpayer A

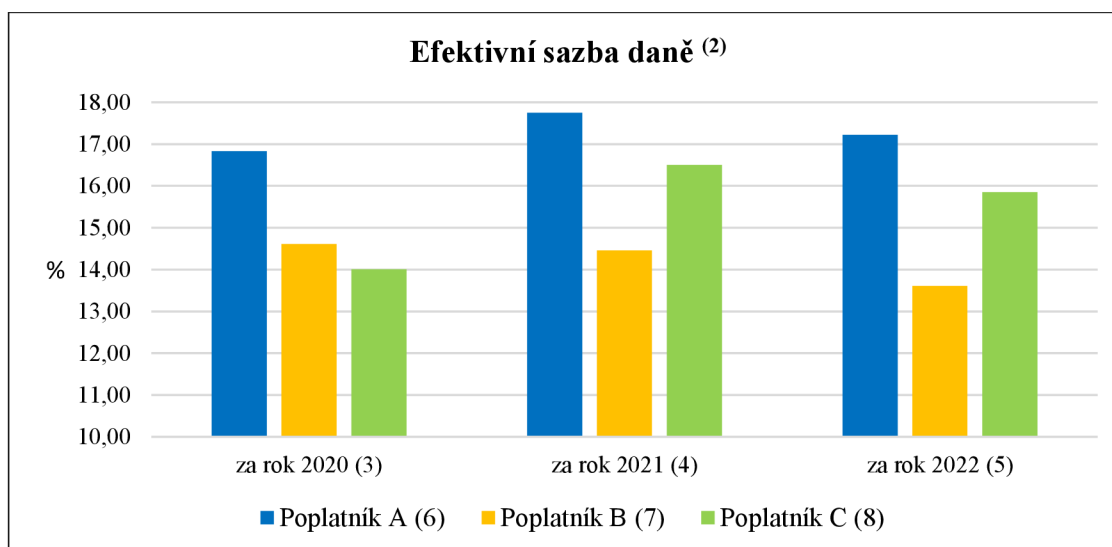
Zdroj: vlastní zpracování

Za kalendářní rok 2020, kdy ještě stále existoval institut superhrubé mzdy, daňový poplatník v této situaci dosahuje efektivní sazby daně ve výši 4,40 %. Za kalendářní rok 2021, kdy byla superhrubá mzda zrušena, a rok 2022 daňový poplatník dosahuje nulové efektivní sazby daně. Z této skutečnosti vyplývá, že zrušením superhrubé mzdy se efektivní sazba daně výrazně snížila, tzn. jejím odstraněním daňový poplatník odvede na dani z příjmů fyzických osob méně.

10.4 Zhodnocení solidárního zvýšení daně

Ke zhodnocení solidárního zvýšení daně jsou důležité vypočtené efektivní sazby daně v situaci č. 2 (viz tabulka č. 21). Pro zobrazení velikosti těchto vypočítaných efektivních sazeb daní je zde uveden graf.

Graf 5: Efektivní sazba daně jednotlivých poplatníků v situaci č. 2 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Effective tax rate of individual taxpayers in situation No. 2; ⁽²⁾ Effective tax rate; ⁽³⁾ For 2020; ⁽⁴⁾ For 2021; ⁽⁵⁾ For 2022; ⁽⁶⁾ Taxpayer A; ⁽⁷⁾ Taxpayer B; ⁽⁸⁾ Taxpayer C

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu lze vidět, že v případě vysokých příjmů je ve všech uvedených letech nejvíce daní z příjmů fyzických osob zatížen poplatník A, tedy zaměstnanec. Lze si také všimnout, že zaměstnanec má za rok 2021 a za rok 2022 vyšší efektivní sazbu daně než za rok 2020, tzn. i když došlo od roku 2021 ke zrušení superhrubé mzdy, tak v případě vysokých příjmů odvede zaměstnanec na dani z příjmů fyzických osob více, a to z důvodu zavedení nové progresivní sazby daně ve výši 23 %.

Na základě uvedeného grafu lze také uvést, že v případě existence institutu solidárního zvýšení daně v roce 2020 je částkou daně z příjmů fyzických osob nejméně zatížen poplatník C, tedy pronajímatel nemovitosti, a to proto, že i když má v roce 2020 vysoké příjmy, složka solidárního zvýšení daně se ho netýká. Zrušením solidárního zvýšení daně a zavedením sazby daně ve výši 23 % v roce 2021 se skutečné daňové zatížení u poplatníka C zvyšuje, tzn. zrušení solidárního zvýšení daně a vznik nové progresivní sazby daně přispívá k tomu, že každý daňový poplatník mající vysoké příjmy bude zdaněn nejenom 15% sazbou daně, ale také 23% sazbou daně.

Skutečné daňové zatížení všech uvedených poplatníků se v roce 2022 oproti roku 2021 snížilo, protože v roce 2022 došlo ke zvýšení průměrné mzdy, tedy k navýšení částky, od které se počítá daň ve výši 23 %.

Ze získaných výsledků lze konstatovat, že zrušení institutu solidárního zvýšení daně a jeho nahrazení sazbou daně ve výši 23 % má negativní dopad, tedy zvýšení částky daně,

u zaměstnance a pronajímatele nemovitosti mající vysoké příjmy. Doposud se z hlediska daně z příjmů fyzických osob ze všech uvedených poplatníků mající vysoké příjmy měli nejlépe pronajímatelé nemovitostí, protože na ně tato daň dopadala nejméně. Nyní se však jejich situace zhoršila, poněvadž se jich začala týkat i nová progresivní sazba daně, a tudíž odvádí na dani z příjmů fyzických osob více. Zrušení složky solidárního zvýšení daně a vznik nové sazby daně má naopak pozitivní dopad, tedy snížení částky daně a efektivní sazby daně, na podnikatele mající vysoké příjmy. Tito podnikatelé se z hlediska daně z příjmů fyzických osob mají nyní lépe. Vzhledem k tomu, že na dani z příjmů fyzických osob odvedou méně, tak jim zbude více peněžních prostředků, které mohou použít například k investování či k uhrazení ztrát vzniklých v důsledku pandemie COVID-19.

Závěrem je nutné také doplnit, že důvodem změn dopadů daně na všechny poplatníky při vysokých příjmech je hranice pro vyšší sazbu daně včetně solidárního zvýšení, která se každoročně zvyšuje vlivem růstu průměrné mzdy.

11 Závěr

Cílem diplomové práce je u vybraných poplatníků vyhodnotit pomocí efektivní sazby daně institut solidárního zvýšení daně a také koncept superhrubé mzdy, a to na základě modelových situací vztahujících se k dané problematice v období 2020-2022.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je nejdříve zobrazeno postavení České republiky mezi jednotlivými státy Evropské unie z hlediska daně z příjmů fyzických osob. Následně jsou uvedeny jednotlivé konstrukční prvky této daně, kde je i mimo jiné vysvětlen koncept superhrubé mzdy. Poté následuje kapitola věnující se sazbě daně z příjmů fyzických osob a solidárnímu zvýšení daně včetně jeho zrušení. Závěrem jsou v teoretické části uvedeny zálohy na dani i základní informace týkající se daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob.

Praktická část diplomové práce je zaměřena na výpočet daně z příjmů fyzických osob za zdaňovací období 2020, 2021 a 2022. Pro výpočet této daně je zvolen poplatník A (zaměstnanec mající pouze příjmy ze závislé činnosti), poplatník B (podnikatel mající příjmy pouze ze samostatné činnosti) a poplatník C (pronajímatel nemovitosti mající příjmy pouze z nájmu nemovitosti). U každého poplatníka jsou vždy uvažovány dvě situace. V první situaci daný poplatník dosahuje nízkých příjmů, které jsou ve výši minimální roční mzdy daného roku (v roce 2020 – 175.200 Kč, v roce 2021 – 182.400 Kč, v roce 2022 – 194.400 Kč). V druhé situaci vybraný daňový poplatník dosahuje příjmů vysokých, a to pokaždé ve výši 3.120.550 Kč. V každé situaci je u jednotlivých poplatníků vypočtena roční částka daně po slevě, přičemž při výpočtu je uplatněna pouze základní sleva na poplatníka (placené zálohy na dani v průběhu zdaňovacího období nejsou v práci uvažovány). V závěru diplomové práce jsou jednotlivé situace vyhodnoceny pomocí efektivní sazby daně a poté je uvedeno zhodnocení institutu superhrubé mzdy a solidárního zvýšení daně.

Z výsledků diplomové práce je zjištěno, že pokud za zdaňovací období 2020, 2021 a 2022 vybraní daňoví poplatníci dosahují příjmy ve výši minimální mzdy, tak jejich roční částka daně po slevě je za tato období nulová, tedy je nulová i výše efektivní sazby daně. Částku daně před slevami vždy pokryla výše základní slevy na poplatníka v daném roce. Výjimku ovšem tvoří poplatník A (zaměstnanec) za zdaňovací období 2020, kdy jeho efektivní sazba daně je v této situaci ve výši 4,40 %, protože v tomto roce se částka

daně u zaměstnanců počítá ze superhrubé mzdy a základní sleva na poplatníka pak následně nepokryje roční částku daně. Za zdaňovací období 2021 a 2022, kdy už neexistuje superhrubá mzda, má daňový poplatník A (zaměstnanec) stejně jako ostatní vybraní poplatníci efektivní sazbu daně nulovou.

Z těchto získaných výsledků vyplývá, že zrušení superhrubé mzdy je pro zaměstnance přínosné, protože dochází ke snížení jejich efektivní sazby daně, tedy ke snížení jejich skutečné částky daně, tzn. tyto daňové poplatníci odvedou na dani z příjmů fyzických osob méně (v uvedeném případě, kdy poplatníci dosahují příjmy ve výši minimální mzdy, dokonce neodvedou žádnou roční částku daně z příjmů fyzických osob). I když je pro zaměstnance zrušení superhrubé mzdy výhodné, protože je zdaňováno opravdu jen to, co jim za odvedenou práci náleží, tak je nutné si uvědomit, že tím dochází ke snížení příjmů veřejného rozpočtu České republiky.

Dále je v diplomové práci zjištěno, že vybraní daňové poplatníci dosahující stejně vysoký příjem ve výši 3.120.550 Kč mají v jednotlivých letech velmi rozdílné velikosti efektivní sazby daně. Za všechna uvažovaná zdaňovací období má nejvyšší efektivní sazbu daně vždy daňový poplatník A (zaměstnanec), přičemž za zdaňovací období 2021 i 2022 je tato sazba daně vyšší než za zdaňovací období 2020, z čehož tedy vyplývá, že i když došlo ke zrušení konceptu superhrubé mzdy, tak v této situaci odvede poplatník A na dani z příjmů fyzických osob více, protože na něj dopadá nová progresivní sazba daně ve výši 23 %. Za zdaňovací období 2020 má naopak nejnižší efektivní sazbu daně daňový poplatník C, pronajímatel nemovitosti, protože i když dosahuje vysokých příjmů, složka solidárního zvýšení daně se ho v tomto období netýká. Nicméně za zdaňovací období 2021 i 2022 se u poplatníka C výše efektivní sazby daně výrazně zvyšuje (z důvodu zavedení nové progresivní sazby daně) a převyšuje tak velikost efektivní sazby daně u poplatníka B (podnikatele). Daňový poplatník B dosahuje nejvyšší efektivní sazby daně za zdaňovací období 2020 a dále se výše této sazby daně v uvedených letech postupně snižuje. Velikosti efektivních sazeb daně se u jednotlivých daňových poplatníků za zdaňovací období 2022 oproti roku 2021 snižují, a to z důvodu navýšení částky průměrné mzdy.

Z vyhodnocení situace týkající se vysokých příjmů jednotlivých poplatníků lze uvést, že důvodem změn dopadů daně na všechny poplatníky při vysokých příjmech je hranice pro vyšší sazbu daně včetně solidárního zvýšení, která se každoročně zvyšuje vlivem

růstu průměrné mzdy. Odstranění institutu solidárního zvýšení daně a jeho nahrazení novou progresivní sazbou daně ve výši 23 % má negativní vliv na zaměstnance a zejména na pronajímatele nemovitostí, kteří se z hlediska daně z příjmů fyzických osob měli do roku 2021 ze všech uvedených poplatníků nejlépe (dopadala na ně daň z příjmů fyzických osob nejméně). I v případě vysokých příjmů, se jich netýkala složka solidárního zvýšení daně, a tudíž platili na dani z příjmů fyzických osob pouze 15 %. Avšak od roku 2021 se jejich situace výrazně zhoršila, poněvadž na ně začala také dopadat nová progresivní sazba daně. Naopak odstranění institutu solidárního zvýšení daně a jeho nahrazení novou progresivní sazbou daně ve výši 23 % má pozitivní vliv na podnikatele mající vysoké příjmy. Došlo ke snížení jejich roční částky daně a zároveň ke snížení efektivní sazby daně. Podnikatelé se díky této daňové změně mají z hlediska daně z příjmů fyzických osob nyní lépe, dokonce lze říci, že z uvažovaných poplatníků se mají nejlépe, protože na dani z příjmů fyzických osob ušetří více peněžních prostředků, jež mohou investovat nebo použít na úhradu ztrát vzniklých pandemií COVID-19.

12 Summary and keywords

The diploma thesis focuses on the personal income tax, specifically on the component of solidarity tax increase and the concept of super-gross wage. These two tax institutes have been in the past years a frequently discussed topics, up to 2021 when finally they were cancelled and at the same time, there was a return back towards progressive taxation of natural persons.

The objective of this diploma thesis is to evaluate the institute of solidarity tax increase and super-gross wage in chosen taxpayers, using an effective tax rate, based on model situations relating to the given issue in 2020 – 2022.

The thesis consists of two parts – a theoretical one and a practical one. The theoretical part, except other things, introduces mainly basic information and construction elements of personal income tax including solidarity tax increase as well as super-gross wage.

The practical part of the diploma thesis focuses on the personal income tax calculation per tax periods of 2020, 2021 and 2022. For the calculation of this tax, three taxpayers (an employee, a business owner, a property lessor) are chosen in whom two situations are being evaluated. In the first situation, taxpayers reach low income per tax period (at the rate of a minimal wage per given year), meanwhile in the second situation they reach high income. In chosen payers, an annual tax amount after discount is calculated per each situation. Subsequently, the individual situations are evaluated based on an effective tax rate. In the thesis conclusion, the evaluation of super-gross wage institute is introduced as well as the evaluation of the solidarity tax increase.

The thesis results clarify that cancelling super-gross wage has led to a decrease in personal income tax that the employees must pay per tax period. Further, it has been clarified that removing the institute of solidarity tax increase and replacing it with a progressive tax rate has a negative impact on employees and property lessors who currently, in case of high income, will pay more for the personal income tax than it has been up to now. On the other hand, this change has a positive influence on business owners on whom in case of high income the personal income tax has a lesser impact.

Key Words: personal income tax, solidarity tax increase, super-gross wage, effective tax rate

13 Přehled použité literatury

Knihy

- [1] Běhounek, P. (2021). *Daňové zákony v úplném znění k 1. 1. 2021 s přehledy a komentáři změn*. Olomouc: ANAG.
- [2] Klimešová, L. (2018). *Daňová optimalizace* (2. aktualizované vydání). Praha: Ústav práva a právní vědy a European Business School SE.
- [3] Kubátová, K. (2009). *Daňová teorie: úvod do problematiky* (2., aktualizované vydání). Praha: ASPI, Wolters Kluwer.
- [4] Kubátová, K. (2018). *Daňová teorie a politika* (7. aktualizované vydání). Praha: Wolters Kluwer ČR.
- [5] Marková, H. (2020). *Daňové zákony 2020: úplná znění platná k 1. 1. 2020* (31. vydání). Praha: GRADA Publishing.
- [6] Marková, H. (2021). *Daňové zákony 2021: úplná znění platná k 1. 1. 2021* (32. vydání). Praha: GRADA Publishing.
- [7] Nerudová, D. (2017). *Daňová politika v Evropské unii*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- [8] Pelc, V., & Pelech, P. (2020). *Daně z příjmů s komentářem 2020* (18. aktualizované vydání). Olomouc: ANAG.
- [9] Rylová, Z., Tunkrová, Z., Šulc, I., & Krůček, Z. (2008). *Daňové zákony 2008: v úplném znění k 1. 1. 2008 s komentářem změn*. Brno: Computer Press.
- [10] Svátková, S. (2019). *Česká daňová soustava 2019: cvičebnice* (8. vydání). Praha: VOX.
- [11] Svátková, S. (2020). *Česká daňová soustava 2020: cvičebnice* (9. vydání). Praha: VOX.
- [12] Široký, J. (2016). *Základy daňové teorie s praktickými příklady* (2., aktualizované vydání). Praha: Wolters Kluwer ČR.
- [13] Široký, J. (2018). *Daně v Evropské unii* (7. aktualizované a přepracované vydání). Praha: Leges.
- [14] Šubrt, B., Leiblová, Z., Příhodová, V., Skoumalová, A., Daněk, A., Ztratil, M., Příkrylová, H., Lukešová, D., Dorčáková, J., & Mikyska, M. (2021). *Abeceda mzdové účetní 2021* (31. aktualizované vydání). Olomouc: ANAG.
- [15] Vančurová, A. (2017). *Zdanění osobních příjmů* (2. vydání). Praha: Wolters Kluwer ČR.

- [16] Vančurová, A., Láchová, L., & Zidková, H. (2020). *Daňový systém ČR 2020*. Praha: Wolters Kluwer ČR.

Internetové zdroje

- [17] Bureš, M. (2022). *O kolik se vám v roce 2022 kvůli nižším daním zvýší mzda?* [cit. 11. 02. 2022]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/540209-zvyseni-mzdy-kvuli-nizsim-danim-v-novem-roce/>
- [18] Československá obchodní banka, a. s. (2021). *Zrušení superhrubé mzdy: Kdo si polepší?* [cit. 04. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/zruseni-superhrube-mzdy/>
- [19] European Commission. (2021). *Taxation Trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom*. [cit. 20. 10. 2021]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1>
- [20] European Commission. (2021). *Data on Taxation*. [cit. 20. 10. 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation_en
- [21] Eurostat. (2021). *Employment and activity by sex and age – annual data*. [cit. 30. 10. 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSI_EMP_A__custom_1314007/default/table?lang=en
- [22] Eurostat. (2021). *Main national accounts tax aggregates*. [cit. 30. 10. 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10A_TAXAG__custom_1486893/default/table?lang=en
- [23] Finanční správa České republiky. (2021). *Informace ke zvýšení daňového zvýhodnění na druhé, třetí a další dítě*. [cit. 19. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/novinky/novinky-2021/informace-ke-zvyseni-danoveho>
- [24] Finanční správa České republiky. (2022). *Pokyny k vyplnění přiznání k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období (kalendářní rok) 2021*. [cit. 20. 02. 2022]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/tiskopisy/5405-1_29.pdf?202202201027

- [25] Ministerstvo financí České republiky. (2021). *Plnění státní rozpočtu ČR za leden až prosinec 2020*. [cit. 16. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>
- [26] Ondrová, E. (2007). *ČR v daňovém srovnání s okolními zeměmi*. [cit. 20. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/121559-cr-v-danovem-srovnani-s-okolnimi-zememi/>

Platná legislativa

- [27] Česká republika. (1992). *Zákon České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*.
- [28] Česká republika. (2009). *Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád*.

Seznam zkratek

EU – Evropská unie

EUR – Euro

Kč – Koruna česká

mld. – miliarda

mil. – milion

tis. – tisíc

ČR – Česká republika

např. – například

tzn. – to znamená

apod. – a podobně

odst. – odstavec

Sb. – Sbíрка zákonů

č. – číslo

SP – sociální pojištění

ZP – zdravotní pojištění

Seznam tabulek, grafů a schémat

Tabulky:

Tabulka 1: Příjem státního rozpočtu České republiky v mld. Kč za rok 2020 ⁽¹⁾	10
Tabulka 2: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 1 za rok 2020 ⁽¹⁾	33
Tabulka 3: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 2 za rok 2020 ⁽¹⁾	34
Tabulka 4: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 1 za rok 2020 ⁽¹⁾	35
Tabulka 5: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 2 za rok 2020 ⁽¹⁾	36
Tabulka 6: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 1 za rok 2020 ⁽¹⁾	37
Tabulka 7: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 2 za rok 2020 ⁽¹⁾	38
Tabulka 8: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 1 za rok 2021 ⁽¹⁾	40
Tabulka 9: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 2 za rok 2021 ⁽¹⁾	41
Tabulka 10: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 1 za rok 2021 ⁽¹⁾	42
Tabulka 11: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 2 za rok 2021 ⁽¹⁾	43
Tabulka 12: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 1 za rok 2021 ⁽¹⁾	44
Tabulka 13: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 2 za rok 2021 ⁽¹⁾	45
Tabulka 14: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 1 za rok 2022 ⁽¹⁾	46
Tabulka 15: Výpočet částky daně u poplatníka A – situace č. 2 za rok 2022 ⁽¹⁾	47
Tabulka 16: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 1 za rok 2022 ⁽¹⁾	48
Tabulka 17: Výpočet částky daně u poplatníka B – situace č. 2 za rok 2022 ⁽¹⁾	49
Tabulka 18: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 1 za rok 2022 ⁽¹⁾	50
Tabulka 19: Výpočet částky daně u poplatníka C – situace č. 2 za rok 2022 ⁽¹⁾	51
Tabulka 20: Efektivní sazby daně v situaci č. 1 ⁽¹⁾	53
Tabulka 21: Efektivní sazby daně v situaci č. 2 ⁽¹⁾	54
Tabulka 22: Efektivní sazby daně v situaci č. 1 – poplatník A ⁽¹⁾	55

Grafy:

Graf 1: Nejvyšší zákonná sazba osobní důchodové daně v jednotlivých státech Evropské unie v roce 2021 ⁽¹⁾	6
Graf 2: Vývoj implicitní sazby na práci v České republice a Evropské unii od roku 2007 do 2019 ⁽¹⁾	7
Graf 3: Vývoj implicitní sazby na kapitál v České republice od roku 2007 do 2019 ⁽¹⁾ ...	8

Graf 4: Roční daň z příjmů fyzických osob na jednu osobu v jednotlivých státech Evropské unie za rok 2020 ⁽¹⁾	9
Graf 5: Efektivní sazba daně jednotlivých poplatníků v situaci č. 2 ⁽¹⁾	56

Schémata:

Schéma 1: Stanovení dílčích základů daně za rok 2020 ⁽¹⁾	27
Schéma 2: Postup výpočtu daně z příjmů fyzických osob za rok 2020 ⁽¹⁾	28
Schéma 3: Postup výpočtu solidárního zvýšení daně za rok 2020 ⁽¹⁾	28
Schéma 4: Stanovení dílčích základů daně za rok 2021 ⁽¹⁾	29
Schéma 5: Postup výpočtu daně z příjmů fyzických osob za rok 2021 při základu daně nepřesahujícím 48násobek průměrné mzdy ⁽¹⁾	30
Schéma 6: Postup výpočtu daně z příjmů fyzických osob za rok 2021 při základu daně přesahujícím 48násobek průměrné mzdy ⁽¹⁾	30

Seznam příloh

Příloha 1: Vývoj implicitní sazby na práci v ČR a EU a vývoj implicitní sazby na kapitál v ČR od roku 2007 až do roku 2019 (v %)	69
Příloha 2: Daň z příjmů fyzických osob nebo domácností (v mil. EUR) a počet pracujících osob (rezidentů) ve věku 15 až 64 let (v tis. osob) v jednotlivých státech EU v roce 2020	70

Přílohy

Příloha 1: Vývoj implicitní sazby na práci v ČR a EU a vývoj implicitní sazby na kapitál v ČR od roku 2007 až do roku 2019 (v %)

TIME/ITR	ITR-L		ITR-K (Czechia)
	Czechia	EU	
2007	41,31	35,49	19,87
2008	39,77	35,71	18,38
2009	37,53	35,26	17,58
2010	38,30	35,23	17,10
2011	38,82	35,67	17,13
2012	38,50	35,92	18,02
2013	38,80	36,09	18,55
2014	39,07	35,97	17,62
2015	38,84	35,73	17,79
2016	39,51	35,92	18,51
2017	39,51	36,21	18,56
2018	39,95	36,28	19,60
2019	40,31	36,17	19,55

Zdroj: European Commission, 2021

Příloha 2: Daň z příjmů fyzických osob nebo domácností (v mil. EUR) a počet pracujících osob (rezidentů) ve věku 15 až 64 let (v tis. osob) v jednotlivých státech EU v roce 2020

States	2020	
	Taxes on individual or household income (million euro)	Employment from 15 to 64 years (thousand persons)
Belgium	54 056,30	4 741
Bulgaria	1 974,00	2 988
Czechia	11 288,10	5 087
Denmark	85 042,40	2 753
Germany	:	40 586
Estonia	:	620
Ireland	23 696,20	2 204
Greece	10 359,00	3 780
Spain	:	18 958
France	224 508,00	26 832
Croatia	1 808,10	1 630
Italy	204 527,00	22 223
Cyprus	650,50	405
Latvia	1 787,80	852
Lithuania	3 516,70	1 298
Luxembourg	6 289,90	290
Hungary	:	4 376
Malta	941,90	256
Netherlands	72 255,00	8 681
Austria	35 850,00	4 224
Poland	27 642,80	16 049
Portugal	14 014,60	4 557
Romania	5 293,50	8 272
Slovenia	2 516,80	965
Slovakia	3 491,80	2 491
Finland	28 860,00	2 450
Sweden	69 967,20	4 863

Zdroj: Eurostat, 2021